

ABONAMENTUL
Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— :
Pe 3 luni . . . 7. | :
Pe o lună . . . 2.40 :

Pentru România și străinătate:
Pe un an . . . 40.— franc

Telefon
pentru oraș și interurbane
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-rul 11a.

INSERȚIUNILE
se primesc la administrație.

Mulțumite publice și Lee
deschis costă ștrial 20 fl.
Manuscrisele nu se în-
vazpoiesc.

Clara pacta.

De Vasile C. Osvadă.

Congresul maghiar dela Cluj, ținut de neameșii ardeleni la 7 Septembrie, este pentru noi de o importanță deosebită și nu ne este permis să nesocotim atacurile și ura de care ne-a învrednicit în special pe noi românii, mai ales când cunoaștem scopul și cadrele acestui congres. În afară de un articol de reportaj publicat în „Românul” și de inimosul articol al dlui V. Drăgan din „Gazeta Transilvaniei” și al dlui Esca din „Revista Economică” — n'avem știre despre vre-o preocupare în cercurile românești cu cele petrecute și prezentate în acest congres, cu toate că atât discursurile rostite cât mai ales hotărârile luate, în temeiul unor speciale date statistice, ne interesează foarte de aproape.

Pentru istoricul acestui congres înregistrăm următoarele: Asupra relațiilor de proprietate fonciară în Ardeal, jăluindu-se de perderile ungurești, a scris mai întâi contele Mikó Imre prin a. 1860. A urmat apoi săcuiul Beksics Gusztáv, care prin anii 1890 cerea de dreptul exproprierea românilor și cinstirea unguirilor cu pământ cumpărat de stat. În afară de vehemenții articoli, presărați prin gazetele ungurești vreme de vre-o 10—15 ani, îngrijorarea fonciară ungurească cel puțin special ardelenescă, a cam tânguit. De vre-o cinci ani însă, s'a ivit un nou Mesia fonciară, de data asta specific ardelen, în persoana nobilului conte Bethlen István, care-și are moșiile în comunele: Frata, Palatca și Vaida-Cămarăș din comitatul Cojoana, apoi în Lechinioara, Mădărăș și Samsudul de

Câmpie (unde și locuiește) în comitatul Muraș-Turda. Contele Bethlen, stăpân pe moșii în întindere de 5609 jugăre (din care 1888 arători) s'a pus pe lucru și agită pentru salvarea cu orice preț a moșilor nemești din Ardeal.

Anul trecut contele a alarmat lumea cu un fel de statistică fonciară, cu ajutorul căreia a încercat să răscolească în contra noastră toată opinia publică și întreagă puterea de stat — pentru simplul motiv, că mulți din neamul nostru cumpără câte-o brazdă de pământ cu bani câștigați prin truda muncii cinstite.

Anul acesta, în luna Maiu, contele Bethlen a pătruns și în cea mai puternică organizație agrară a unguirilor, în „Orsz. Gazd. Egyesület” (O. M. G. E. — Köztelek) din Budapesta, unde în temeiul informațiilor sale și a datelor statistice, ce le-a prezentat — s'a primit în ședința plenară a secțiilor economice patru propuneri, și anume, ca, pentru „păstrarea mării și mijlociei proprietăți maghiare în Ardeal și pentru conservarea, întărirea și dezvoltarea micii proprietăți maghiare în Ardeal — să se folosească următoarele mijloace:

1. Guvernul, împreună cu „Altruista Bank”, să înceapă acțiunea la fel cu „Regulierungs-Verfahren” din Posen. Să permită și să ajute guvernul formarea de *fidei-comise* ardeleni în proprietatea mai mare și mijlocie, cu limita minimumului de 1000 jugăre.

2. Dând guvernul voie să se vândă proprietăți de-ale fundațiilor și legate, vânzătorii unguri să fie obligați să cumpere în primul rând moșii în Ardeal.

3. Politica de colonizare a ciangăilor să

se continue cu toată puterea în Ardeal și în acest scop statul să jertfească an de an cel puțin 10 milioane cor. Apoi *parcelările particulare în Ardeal să fie condiționate de învoierea guvernului*. În săcuime să se introducă o *lege de moștenire specială*. Subofițerii rămași în slujba militară ca gajștii să fie remunerați cu pământ din moșiile de colonizat.

Și apoi (citez) „Considerând că intelectualii români aplică ideia cooperativă în propriile lor scopuri, prin eschiderea poporului, — centrala însoșirilor de credit ungurești din Budapesta să fie subvenționată de stat, în așa măsură, ca să poată contrabalansa pericolul valach, sub raportul politicii agrare”.

4. Ministerul de agricultură, în baza acestor principii, să elaboreze, în *primul rând pentru părțile ardeleni*, un proiect de lege, prin care să se reguleze întreg complexul chestiunilor de politică a proprietății maghiare în Ardeal; acest proiect să fie prezentat parlamentului de urgență, cu adausul ca, an de an să se prezinte camerei deputaților un raport amănunțit asupra acțiunilor și rezultate lor ajunse în cadrele acestei legi.

Cine cercetează izvoarele de energie și mai ales de afirmare în guvernamentul Ungariei de azi — știe ce putere reprezintă reuniunea agrară Omge, din birourile căreia s'au dictat adeseori chiar legi parlamentului ungar. În această reuniune sălășluiește și își găsește expresie întreg sistemul guvernamentului de azi, condus și susținut de marii latifundieri, plaga acestei nenorocite țări. Această societate a marilor proprietari, alătura cu „Casina magnaților”, — amândouă formate de **aceiași membrii magnați** — pun și depun

Phaëthon.

— În amintirea lui Vlaicu. —

De Al. Clura.

I.

În dupăamiaza de toamnă timpurie, soarele scâldea, într'o lumină deosebit de dulce Câmpul Libertății.

Puzderii de aur picurau din văzduh, ca cerute printr'o imensă invizibilă sită...

Treceam, cu capul plecat, prin ploaie de lumină, căutând un loc — îl știam așa de bine — și iarba vestedă fâșăia domol sub pasul meu.

Aveam senzația, că trec prin un cimitir, în care dorm sufletele uriașilor — și-mi era teamă, să nu tulbur liniștea lor sfântă, cu înduiosarea mea de pigmeu.

Recunosc locul, înainte de a ajunge în apropierea lui. Iarba e mai arsă acolo... pe o întindere pătrată, unde a fost *hangarul*. Uite, se văd și urmele pocumbilor, pasul apăsător al uriașului, ce a trecut prin pajiste: *magna vestigia!*...

Mă simt așa de prăpădit și de slab și mi-ar veni să plâng, dacă lumina amăgitoare a acestei după amiezii nu m'ar mângăia într'un vis cu aparențe de realitate.

Da! Așa a fost și în după amiaza aceea, când el și-a luat sborul, în aclamările delirante ale miilor de oameni.

Aceasă soare, aceeaș dulce lumină a toamnei

timpurii, ce răspândește mahnire și melancolie. Îmi închid ochii, ca amăgirea să fie deplină.

...Și câmpul, ca la un gest magic, se umple de oameni: o mare de capete, ce se agită, cu ondulări de talazuri.

Dealurile din jur sunt și ele împopulate — și ogoarele dincolo de Târnava, până departe spre Mănărade.

Hangarul scânteie în soare. Un fior străbate mulțimea... aclamările izbucnesc din mii de piepturi... ușa hangarului se deschide, dând drumul elegantei libelule, ce saltă ușor pe rotilele ei de gună, dornică de a se avânta în văzduh.

Feciorii din Bintiți fac garda acestei pajuri măestre, ce s'a zămislit în satul lor, inghesuindu-se spre frânghiele dela coadă, în vreme ce aclamările izbucnesc tot mai tumultuoase.

Vlaicu apare în costumul lui aviator, își ridică coiful, resalutând mulțimea, strânge mâna prietenilor și se apropie de aparat, cu mișcări elegante de zeu tânăr.

Mai aruncă o ochiadă asupra motorului și a elicelor, pe urmă se așează în nacelă, punând mâna pe cârmă. Patru feciori învârt elicele, ce se pornesc deodată într'un vârtej nebun. Motorul puținește de câteva ori, asvârlind valuri de fum; cămășile voinicilor din Bintiți flutură în soare, Vlaicu face un semn, să dea drumul frânghiilor — și pajura măiastră se ridică deodată în slavă.

Urmează câteva clipe de emoție supremă,

s'aude distinct sbârâitul elicelor și pufniturile motorului... apoi lumea izbucnește, ca electrizată, în aclamări nebune. Pălării și batiste flutură în aer... și oamenii plâng, căci emoția acumulată în suflete nu află o altă cărare...

Biritorul plutește în slavă. Rotește de două-trei-ori asupra noastră, trece înspre oraș, înconjură, într'o rotire omagială, turnurile catedralei, apoi o ia spre apus, îndepărtându-se din ce în ce mai mult, până abia-l mai deslușim, ca pe o rândunică, ce se răsfață în baia de purpur a Asfințitului... Într'un târziu vedem, cum paserea de oțel se distinge tot mai mult din vălmășala nouriilor însângerați, coborând asupra noastră. Deslușiam iarăș vuetul elicelor și răpăitul motorului. Vlaicu salută cu mâna — și lumea izbucnește iarăș în chiote prelungi. Aeroplanul trece în ondulări sigure, în susul Târnavei-mari, ridicându-se la înălțimi tot mai mari, până îl pierdem din vedere. „Să știi, că are de gând să treacă munții” — îmi spunea un prieten. „Nu e cu puțință — replică altul — căci n'are provizie suficientă de benzină”. Seara, când l-am întrebat pe Vlaicu, mi-a zis zimbând: „Pe-o clipă am fost și eu ispitit de acest gând. Dela înălțime de 800 m., cum pravam oblic înspre munți, mi se păreau așa de aproape, încât a trebuit să-mi impun o rezervă de fier, ca să nu încerc acest salt. O să vedem la Sibiu, căci nici costumul nu mi-e chiar potrivit... cu așa aș degera de frig...”

Dar iată că Vlaicu apare iarăș, coborând din slavă, în serpentine sigure, aterizând, aproape

guvernele țării și hotărăsc asupra destinelor și acțiunilor acestei țări.

În urmare preocupările și hotărârile societății Omge, care, în deosebire de hotărârile „Casinei”, ajung la cunoștința publică — sunt din nenorocire de importanță hotărâtoare.

Cum însă pentru moment contele Bethlen e în opoziție, a simțit necesitatea să urgiteze înlăturarea hotărârilor dela Omge — prin un congres de autoritate coercitivă pentru guvern — ținut tocmai în metropola Ardealului, în Cluj...

Guvernul actual, cu tot junkerismul lui Tisza, s'a grăbit să-și trimită reprezentanți la congresul din Cluj, — să nu-și supere colegii dela Omge. Au avut reprezentanți la congres: ministrul de agricultură, și de comerț. Apoi: instituțiile susținute de stat: Centrala însoțirilor de credit, Centrala însoțirilor de consum „Hangya” și banca „Altruistă”. Și în fine, acolo au fost reprezentanții tuturor societăților agrare — nemeștii, ca: Omge, G. E. O. Sz., Magyar Gazdák Szövetsége. O. Sz. Sz., etc., o mulțime de fișpani și reprezentanți ai reuniunilor economice de prin țară.

În aceste cadre, congresul dela Cluj, ni se prezintă într-o lumină nouă și de aceea credem că ni se impune să-i apreciem importanța și să disecăm sub toate raporturile faptele petrecute acolo.

În general acest congres e merit să demiticească pe toți acei cărora le place să se legene în iluziile unei înțelegeri cu guvernul unguresc, care perpetuiază actualul sistem de guvernare. Nota acestui congres a dat-o ura cea mai turbată față de neamul nostru, pornirea cea mai dușmănoasă față de tot ce avem și ce putem ca neam și, în sfârșit, a scos la iveală până la scârbă jalea aristocrației maghiare după vremile „legalului” feudalism, când omul începea dela baron în sus.

În această scârboasă atmosferă contele Bethlen István s'a dedat la afirmații și injurii ce fac prea puțină cinste unui bărbat de

cultură europeană. A spus între altele nobilul conte și următoarele: „Protestăm în fața Europei împotriva afirmației că noi (ungurii) am fi asupritori; din contră noi suntem azi pîbegi în propria noastră țară. *Presupușii oprimați (românii) ne-au scos din moșile strămoșești prin organizație de bandiți, prin activitate conștientă și îngăduită de stat, folosind conjuncturile economice lor favorabile și folosindu-se de manciutatea legilor și de răbdarea noastră ajunsă până la naivitate, — ne-au alungat din satele noastre, ne-au scos prin escrocherie din moșile noastre și azi au curajul moștenitorului neastâmpărat să strige în lumea largă, că noi nu-i lăsăm să trăiască și să se ferecească, — poate pentru că încă n'am murit și mai cutezăm și vrem să trăim”.*

Noi la rândul nostru respingem cu toată energia sfrmntatele afirmări ale domnului conte și pretindem să ne dovedească măcar un singur caz când unul din neamul nostru a făcut parte din organizația de bandiți, a dejuccat dispozițiile legilor ori a escrocat pe vreun magnat ungur *de omenie — pentruca să-l scoată din moșia-i strămoșească.*

La fel cu dl contele Bethlen, mai strident ori mai cu surdină, și-au dat vânt și alți magnai și atleți ai progresului unguresc, în frunte cu prezidentul congresului, baronul Bánffy Ernő, care a spus, deschizând congresul și următoarele: „Nu dorim să vedem dușmani în concetățenii noștri de altă limbă, dar **lângă breazda de pământ trebuie să-l socotim ca dușmani și ni se impune să ne organizăm în conformitate”.**

Toate aceste premerg și se petrec într'un congres **economic**, sub ochii administrației și cu aprobarea reprezentanților guvernului și a celor mai de seamă instituții regnicolare susținute din banii țării, care e și **a noastră**, a celor înjurați și proscrisi...

Intr'un articol viitor voi încerca să lămuresc **temeiul** celor petrecute în congresul dela Cluj, ca să stabilim concluziile ce ni se impun.

de țărnuț Târnavei. Aparatul saltă ușor de două-trei ori... publicul rupe cordoanel jandarmilor, năpustindu-se asupra biruitorului, să-l ridice pe umeri. Ion și bințințenii se postează în fața aparatului, spre a-l apăra de năvala mulțimii. Vlaicu e ridicat în triumf, într-o vălmășală nebună, în care ne rostogolim unul peste altul, împiedcându-ne când de resturile barierilor, când de mulțimea ce se îmbulzia într'una, fericită de a atinge măcar hainele sburătorului. El zimbea, fluturându-și casca de piele; palid de beția triumfului și a emoțiilor ce-l zguduiseră, în slavă.

Nu știu, de câte ori m-am prăbușit până la hangar, unde am intrat plin de praf, cu pantalonii rupți la genunchi.

Imbrățișăm pe eroul văzduhului, sărutându-l printre lacrimi, deși el se apăra cu amândouă mâinile: „Lăsați-mă să mă spăl măcar... nu vedeți, că fața mi-e plină de benzină”.

— A fost o vreme dumnezeiască — zicea el — munții erau cât colea... iar când am luat-o în josul Târnavei, am deosebit sub mine Albaulia și dunga de argint a Murășului.

Mulțimea aclama tot mai impetuoasă, la poarta hangarului: „Vlaicu, Vlaicu! Să vină afară!”

El zimbea, întrebându-se cu un fel de ciudă: — Cum să scap de aici. Mi-e groază să ies

afară... Oamenii îmi sfârtică hainele...

Apoi se ridică deodată, cu o încăpăținare supremă.

— Ioane, adu benzina! Deschideți poarta hangarului; *mai sbor odată!*

Il vedeam palid, tremurând încă de emoțiile proaspete și a trebuit să ne luptăm cu el vreme îndelungată, până să-l convingem, că prea era sdrobot pentru a se avânta iarăș în slavă.

Și mulțimea urla într'una în toate părțile hangarului, isbind scândurile cu pumnii și cu picioarele... răcnind din adâncul plămânilor:

— Vlaicu! Vlaicu!

Târziu, când a încercat să scape într'un automobil, mulțimea l-a împrejmuț din toate părțile, ridicându-l în slavă, ca pe un al doilea Bănuț, ce a sintetizat pe acelaș Câmp istoric aspirațiile neamului!

Clopotele catedralei mă trezesc brusc din visul meu zadarnic.

Deschid ochii și privesc cu mâhnire împrejur: e acelaș soare blând, aceeaș lumină dulce, melancolică, aceeaș vreme, pe care el a numit-o „dumnezeiască” — dar Vlaicu nu va mai sbura niciodată!

Soarele coboară spre asfințit.

Nourii sunt ca tivii cu sânge...

Hajdudorogh-ul Bucovinei.

Nelegiuirea guvernului austriac de a fi numit pe ucralnul Artemon Manastyrsky vicar al bisericii ortodoxe din Bucovina, a stârnit — după cum și trebuia — o revoltă adâncă în toate cercurile românești. Iată niște rânduri de amărăciune, primite dela colaboratorul nostru, rânduri cari ne dau o imagine vie a stării sufletesti în care se găesc azi frații noștri din cecalaltă lumătate a nefericitei monarhii habsburgice:

Cernăuți, în 25 Sept.

În vara anului 1912 — ne scrie corespondentul nostru — s'au adunat la Cernăuți, sub cerul liber, vr'o 10.000 de Români, țărani în pitorescul lor port, sosiți de prin văile mănoase ale vechei Moldove și din creerii munților, la vestea că avutul românesc e periclitat, că străinii ajutați de guvernul central din Viena, ne pregătesc o lovitură grea, vârându-și ghiarele hrăpărețe în sfântul cuib al existenței noastre naționale, lăsat moștenire de către Mucenicul dela Putna și de către alți domnitori: *în biserică*. S'a ridicat atunci protest energic în contra crimei ce se punea la cale, s'a ales o comisiune pentru redactarea unui memorandum, care a și fost trimis la cancelaria cabinetului din Viena, dar Dumnezeu știe, de a ajuns sub ochii bătrânului monarh; iară după aceea un puternic convoi și-a luat drumul spre palatul frumos al Reședinței metropolitane, unde metropolitul actual a fost rugat, să nu permită realizarea acestei *fărădelegi*.

S'a strecurat de atunci un an și câteva luni. Prin cabinetele ministeriale și ale curții din Viena, unde de obicei domnește o mare frică de fantoma panslavistă, dar unde Rutenii tineri (Ucrainii) sunt priviți ca o forță sigură în cazul unei conflagrațiuni austro-ruse sau asutro-italiene, s'a țesut începutul nimicirii noastre naționale în Bucovina. Neputându-li-se da acestor fii alintați ai guvernului drepturi în Galiția, unde Polonii repre-

În apoteoza asfințitului, o pasere coboară spre culmi, într-o lunecare vertiginosă.

Phaethon!

Ca un fulger îmi scăpară prin minte imaginea lui Phaethon!

El, fiul Soarelui și al Oceanidei Clymene, a cerut voie tatălui său, să-i îngăduie pe o zi carul, cu cei patru fugarii năzdrăvani.

Tatăl s'a înduplecat, căci se jurase pe Styx, că îi va împlini tot ce-i va cere, încercând zadarnic să-l abată dela acest gând temerar.

Și Phaethon a plecat mândru; conștiința de origina lui zeiască; a prins cu putere hăturile — dar fugarii au simțit în curând, că stăpânul e altul. Au rupt-o în goană nebună, s'au abătut dela calea obișnuită — și carul de flăcări a incendiat lumea: isvoarele au secat, apa mărilor a început să fiarbă în clocote, munții Atlas, Aetna, Ida și Haemus s'au aprins și oamenii din Etiopia și din Indii s'au părțit, rămânând negri...

Phaethon s'a prăbușit în râul Eridanus.

Mama lui a nebunit de durere, iar surorile lui, după ce i-au aflat cadavrul, l'au înmormântat și au prins apoi să se bocească lângă movila cea proaspătă.

Zeilor li s'a făcut milă de ele, și le-au preschimbât în plopi negri — dar ele au urmat să plângă, în tremur de frunze, în lacrimi de rășină...

GOLDMARK H.

singurul magazin de pălării budapestane pentru femei, magazin de modeluri de pălării și decouri. Prețuri fixe.

(Ka 1400-10)

Bazar de pălării.

Cea mai ieftină sursă de cumpărat pălării.

A R A D, str. Deák Ferencz nr. 8.

zintă o forță constituțională prea mare, politica mare a nefericitei Viena, deprinsă cu răbdarea seculară a Românului ardelean și bucovinean și cu vecinica lui plecare înaintea ei, și-a îndreptat mâinile, conduse de corupția unui Coco Wassilko și a colegilor lui ruteni din Galiția, spre *biserica românească* din Bucovina, numind în locul fieiertatului vicar general Miron Călinescu, în scaunul unui demnitar bisericesc, care totdeauna a fost ocupat de un Român, pe Ruteanul Artemon Manastyrski și făcându-l, — spre a mări batjocura ce ni s'a adus, — pe savantul profesor al facultății teologice din Cernăuți, d. Dr. Eusebie Popovici, arhimandrit ad personam, va să zică supus lui A. Manastyrski, care nici în privința morală, nu e vrednic de postul primit.

Așadar n'a ajutat nimic protestul ridicat de un neam întreg în fața corupției fără de păreche, cu ajutorul căreia am fost loviți.

Ce au făcut însă conducătorii poporului românesc din Bucovina dela meeting încoace? Aici începe Calvarul... În loc să-și unească cu toții puterile în fața dușmanului, mai puternic, de aceea, pentru că e sprijinit de Rușii din Galiția, ei au urmat nefasta lor „politică” de desbinări, pongriri, defaimări, parveniri și de cochetării cu dușmanul nostru. În timpul din urmă am ajuns așa de departe, încât deputații români denunță de frați de-ai lor pe nedreptul, că sunt iredențiști; caută să-și nimicească contrarii prin orice fel de arme, fără considerații de principii etice. Se desgroapă trecutul a câtorva generații, se pângăresc morții din morminte, pentru a putea lovi pe contrarul său, se face cauză comună cu dușmanii noștri, trădare de neam în adevăratul înțeles al cuvântului; pentru a slăbi puterea partidului contrar, se lucrează în contra acțiunii unui partid, deoarece inițiativa n'a pornit dela celalalt. Partidul „democrat” privește cu indiferență la obraznicia Rușienilor, cel „apărărist” n'are destulă putere, spre a opune o rezistență demnă, iară așa numiții „independenți” — ei sunt fiecare de altă părere în chestiunea bisericăscă.

În timpul acestei destrăbălări politice străinii au profitat de ticăloșia noastră. Zvonuri zilnice ne întăresc în credința, că guvernul central dă ordine guvernului provincial al Bucovinei, să-și asuprească pe Români din cauze afară de voința Românilor bucovineni, pentru că — risum teneatis — Români bucovineni ar putea să aibă acuma după succesul României, neplăcut luminatului diplomat ungar Berchtold, tendințe centrifugale. Iară deputații noștri... se ceartă, se pongresc, se denunță, cochetează cu dușmanii noștri, demoralizează poporul, ucizând și cea din urmă scânteie de încredere în mai bine din sufletul neamului românesc din Bucovina.

Cu siguranța celui condamnat la moarte, care știe soarta sa, dar încă n'a văzut cu ochii sentința, așteptăm rescriptul împărătesc despre numirea lui A. Manastyrski.

Și ce va fi atunci? Vom primi această lovitură, care însemnează începutul desființării noastre, cu brațele încrucișate, lingând poate mâna care ne-o aplică??

Se vor afla poate în rândurile Românilor din Bucovina și astfel de creaturi? Poporul nostru adevărat însă, țărâtimea, e încă sănătoasă. Acolo trebuie să înceapă o mișcare vrednică, de energetică opoziție contra crimei ce se comite față de noi. Preoții și învățătorii au datorie să se puie, uitând desbinarea și

zavistia, în fruntea acestei mișcări, care trebuie să se facă și să dovedească, că în sufletele acestui popor, crezut până acum rob, mai există mândria care se răsvrătește contra încălcării prin corupție a drepturilor celor mai sfinte.

Indată ce va sosi rescriptul împărătesc*), metropolitul va trebui să trimită cârja sa ministrului, consilierii consistoriali să-și dea demisia, preoții să închidă lăcașurile pângărite, câtă vreme în scaunul de vicar stă o creatură de seama lui Manastyrski, și să adune poporul sub cerul liber. Acolo să ridice în jalnicul dangăt al clopotelor, rugăciuni, către Dumnezeu părinților noștri, care ne-a conservat pe acest pământ al nostru cu toată vitregia timpului și guvernământului, atât de adese nedrept. Iară când Artemon Manastyrski va sosi în vr'o comună românească, biserică să fie închisă, credincioșii să rămâie acasă, iară preotul român, care va fi în stare să-l primească în casa și la masa lui, să fie urgisit de blestemele unui neam întreg.

Așa trebuie să fie ținuta noastră, dacă mai este cât de puțină mândrie în vinele acestui neam.

Vrem mai bine să murim, străpunși de baionetele jandarmilor, decât să mai trăim, când ni se calcă drepturile cele mai sfinte. Din țărâna strămoșească, stropită cu sângele nostru, va răsări poate libertatea națională, ce ni se răpește pe zi ce merge.

*) A sosit deja. (N. R.)

Primul ministru ungar în Viena. Ni se anunță din Viena:

Primul ministru, contele Tisza a sosit la Viena Sâmbătă dimineața, mergând dela gară cu trăsura la palatul ungar, de unde după ce a rezolvit agende oficiale s'a dus la orele 9 și jumătate cu automobilul la Schönbrunn. La orele 10 primul ministru s'a prezentat în audiență la M. Sa monarhul, Contele Tisza a raportat cu acest prilej M. Sale monarhului despre situația parlamentară din Ungaria, despre programul de muncă al parlamentului și despre rezultatul tratativelor și hotărârile guvernului în chestia croată. Primul ministru a mai făcut cunoscută monarhului atitudinea guvernului ungar față cu noile pretențiuni militare.

M. Sa monarhul — după cum se anunță — a aprobat prealabil atât propunerile primului ministru referitoare la programul de muncă al parlamentului cât și proiectele de legi, cari vor fi prezentate parlamentului la începutul sesiunii de toamnă. Referitor la chestia croată, primul ministru a raportat monarhului că guvernul ungar speră să poată restabili stările constituționale în Croația încă în cursul acestui an și adică nu numai cu colaborarea partidului unionist ci și cu sprijinul unei părți a partidului autonomist și a coaliției croato-sârbe, despre ce va putea raporta monarhului în zilele viitoare în persoană și comisarul croat, baronul Skerlecz.

Audiența primului ministru a durat aproape 2 ore.

După audiență, contele Tisza, s'a dus direct în ministerul de externe unde a conferat timp mai îndelungat cu contele Berchtold, care l'a reținut pe primul ministru ungar ca oaspe la prânz. După prânz contele Tisza făcând mai multe vizite l'a cercetat pe ministrul de război, Krobatin, cu care a conferat asupra noilor pretențiuni militare, apoi pe ministrul comun de finanțe Bilinski și pe primul ministru austriac contele Stürgh, care mai târziu i-a reîntors vizita contelui Tisza în palatul ungar.

Sâmbătă seara la orele 10 primul ministru ungar a plecat din Viena cu trenul îndărăpt la Budapesta.

Mișcare în diplomația română. „Monitorul oficial” din București publică următoarea mișcare în diplomația română pe ziua de 1 Octombrie:

D. Constantin G. Nanu, ministru plenipotențiar la Petersburg, este numit secretar general al ministerului afacerilor străine; d. Constantin I. Diamandy, ministru plenipotențiar la Roma este transferat la Petersburg; d. Dimitrie I. Ghița, este numit ministru plenipotențiar la Roma; d. Gheorghe C. Derussi, consul general al României la Budapesta, este numit ministru plenipotențiar la Sofia; d. Gligore Bilciurescu, director al cabinetului ministrului afacerilor străine, este numit consul general al României la Budapesta.

D. Tache Ionescu despre voiajul său în Italia. Ministrul de interne al României, d. Tache Ionescu reîntorcându-se din Italia a sosit Joi la Viena, de unde a plecat Vineri cu automobilul prin Budapesta la București. Asupra călătoriei ministrului român în Italia s'a lansat știrea că el ar fi avut misiunea să influențeze la Roma pentru sprijinirea candidaturii prințului de Wied la tronul Albaniei.

D. Tache Ionescu fiind interviewat în Viena de un colaborator al ziarului „Neue Freie Presse” a declarat că voiajul său în Italia n'are nici o legătură cu candidatura prințului de Wied la tronul Albaniei. Nici în convorbirea cu San Giuliano, nici în timpul audienței la rege nu s'a vorbit în aceasta chestiune.

Fiind însă vorba de Albania d. Tache Ionescu a declarat că are impresia că bărbații de stat ai Italiei nu dau mare însemnătate conflictului dintre Essad Pașa și guvernul provizoriu. Conflictul dintre Albanezi și Sârbia pe timpul petrecerii lui în Italia nu era încă așa agravat.

D. Tache Ionescu a mai declarat că a făcut voiajul în Italia fiindcă a promis baronului Fasciotti, reprezentantul Italiei la București să-l viziteze la bunul său din apropierea orașului Lucca. Fasciotti a făcut apoi ca d. Tache Ionescu să fie invitat de d. San Giuliano la băile Fiuggi unde petrece marchizul suferind de podagră, și apoi să fie primit în audiență în San Rosore lângă Piza de regele Victor Emanuel.

„Uniunea Germanilor din Croația și Slavonia”. Ieri, Duminecă s'au întrunit în orașul Ruma din Croația delegații Germanilor din întreaga Croația și Slavonia, în scopul înființării unei „Unii” a Germanilor din Croația și Slavonia”. Statutele acestei Unii guvernul croat le-a aprobat și ieri a luat ființă în Croația un nou partid, care și-a pus de scop deșteptarea națională a tuturor Germanilor din Croația și Slavonia pe toate terenele ca astfel să-și poată apăra limba lor maternă și interesele lor naționale germane.

În jurul demisiei baronului Conrad de Hötendorf. Față cu știrile lansate de o mare parte a presei vieneze și de ziarele din Budapesta despre demisia șefului statului major al armatei, baronul Conrad de Hötendorf, „Neues Wiener Tagblatt” publică în numărul său de Duminecă o telegramă primită dela însuși actualul șef al statului major, în care acesta declară că toate știrile despre demisia lui sunt neadevărate.

O telegramă sosită azi din Viena anunță că baronul Conrad de Hötendorf a sosit azi pe neașteptate acolo și a conferat timp îndelungat cu ministrul de război, Krobatin. Imprejurarea aceasta a provocat mare senzație în cercurile din Viena și acum se crede că actualul șef al statului major își va da demisia în cele mai apropiate zile.

Mai recent se anunță din cercurile bineinformate că urmașul baronului Conrad de Hötendorf va fi feldmareșalul-locotenent Iosif Roth, actualul comandant al „Theresianum”-ului din Viena.

Un ziar italian împotriva monarhiei. Se știe că ordinațiunile guvernului din Triest au revoltat într'un grad mare populația Italiei. Opinia publică a Italiei, care începuse a deveni favorabilă monarhiei austro-ungare, din cauza ordinațiunilor

îndreptate împotriva Italianilor din Triest, e iarăși ostilă. Ziarul „Corriere della Sera” despre care se știe că stă aproape de guvernul italian, dă exprimare dispoziției populației Italiei și atacă într-un ton amenințător monarhia austro-ungară pentru politica ei antiitaliană. Ziarul italian face atent guvernul austriac ca să nu se alinte în păreri greșite referitor la atitudinea opiniei publice din Italia, pentru că aceasta are o importanță mai mare de cum se crede în Viena. Austro-Ungaria trebuie să repareze greșeala comisă în Triest, dacă vrea să rămână în relații bune cu Italia. Există încă foarte mulți italieni, cari nu cred în sinceritatea Austriei ca aliată și că odată totuși între aceste două state se va ivi un conflict armat. E de dorit — scrie „Corriere della Sera” — chiar în interesul triplei alianțe ca neîncrederea să i se pună capăt și guvernul austriac să trateze mai bine cu Italianii din monarhie.

Articolul ziarului „Corriere della Sera” a provocat mare senzație în cercurile politice ale monarhiei.

Ce propune „Gazeta Transilvaniei”? Un colaborator anonim al ei, face la loc de frunte propunerea, ca comitetul nostru național să convoace o mare *adunare națională* pe Câmpul Libertății dela Blaj (și să cheme și pe episcopi). Mai deunăzi citeam tot în „Gazeta”, că comitetul să convoace o *conferință națională* etc. Propuneri frumoase, recunoaștem. Ne simțim chiar ispitiți și noi să sporim seria frumoaselor propuneri cu altele, nu mai puțin frumoase și avansate, ca de pildă: Să se organizeze o mare *adunare a românismului de pretutindenea* și să se redacteze un memoriu la adresa „lumei civilizate”, ca să nu zicem „a Europei”. Să vie la acea adunare toți Românii dela Nistru până la Pind, dela Constanța până la Seghedin etc. Să fie acolo nu numai episcopii noștri din Ungaria (pe cari în trecut îi zis, nu i-a putut comitetul îndupleca și nici forța, să ia parte fie și numai la o conferință intimă a comitetului, în aceste zile când sunt mai obsedați ca ori și când de solicitudinea „împăciuitoare” a guvernului), dar să vie la adunarea românismului capii noștri bisericești din toate țările unde suntem respirați etc. Poate am putea obține rezultate mai de pret, decât pe urma unei simple adunări naționale la Blaj, pusă sub scutul solgăbirăului de acolo și lipsită de ori ce perspectivă în situația de azi, când abia s'a început încă organizarea serioasă a partidului și când se fac abia lucrările pregătitoare în vederea marelui munci ce ne așteaptă pe toți. „Gazeta” și-a complăcut atât de mult și de multe ori în rolul de a „combate” „proteste” de efect platonice și a cerut, în aplauzele cetitorilor enervați de monotonia mișcărilor noastre greoaie, fapte proprii să ne rodească rezultate. Veți înțelege, de sigur, iubii colegi dela „Gazeta”, că chiar pentru a garanta efectul unor „fapte” de importanță extremă pe care trebuie s'o aibă „adunările naționale”, trebuie să ne creiăm organismul de forte, cari să poată da și o eventuală sancțiune hotărârilor noastre, când ele ar fi iarăși disconsiderate? S'a anunțat în acest ziar, încă cu luni înalte, că comitetul a angajat toate forțele sale libere la opera pregătitoare a unei uriașe și temeinice organizații a partidului. Până să fie terminate lucrările pregătitoare, și chiar și în cursul grelei munci a organizării partidului, lupta nu va conțeni, ci se va întezi mereu, dar fără să riște în gol supremele gesturi pe cari un partid conștient le face numai când se știe bine întemeiat. Trecutul ne-a dat învățături scump plătite. Și nu putem învăța indevăjuns nici dela alte popoare în situație similară. E bine să nu fim prea zoriți cu „ideile originale”, iubii colegi, — căci mănăși numai apă pe moara dela Orade și nimeriți unde de sigur nu bănușiți. Iar dacă, — cum pare că bănușiți și în numărul din urmă — cunoașteți vre-un membru al partidului, care să fie ahtiat după „pupăturile” guvernului, spuneti-i pe nume să se facă lumină, și să nu fie opinia noastră publică, până azi prea puțin matură, atât de des alarmată cu articole „militante” și, vorba vine, „critice” de felul celor ce nu conțeniți a publica, stricând și mai mult drumurile bolovănoase pe cari atât de anevoie poate înalta acțiunea de organizare.

Românii și guvernul.

Declarații în congregația comitatului Arad.

Să ne pregătim pentru alegeri!

Arad, 29 Septembrie.

După cum am anunțat, pe azi a fost convocată congregația de toamnă a comitatului Arad. În seria chestiunilor de discutat conducerea comitatului a fixat și avizul, prin care actualul guvern cere comitatului spriginul constituțional.

Partidul nostru din comitat n'a lăsat să scape acest bun prilej și a grăbit să-și afirme încă odată, în auzul țării, conduita de categorică detestare a guvernului prezidat de contele Ștefan Tisza.

Ocazia era deosebit de binevenită, mai ales că ceata transfugilor lui Mangra, — profitând de expectativa ce i s'a impus partidului național românesc din Ungaria, în virtutea unei înțelepte și prevăzătoare cumpăniri a evenimentelor externe, — a reușit în timpul din urmă să strecoare în mai multe ziare din monarhie intriga meschinilor lor scopuri și au putut să zăpăcescă prin această intrigă, — atât de transparentă de altfel! — chiar și pe unii din colegii noștri mai puțin experți dela celelalte redacții românești.

S'a observat, anume, că de-un timp încoace, — în ciuda clarelor desmințiri ce s'au dat de repetate ori și în forma cea mai categorică în coloanele ziarului nostru, — unul din ziarele noastre mai vechi e obsedat de predilecția capricioasă să se facă tubul de rezonanță al nedumeririlor intenționate de transfugi și să fructifice astfel intrigi pe cari nu le bănuiește.

A fost, deci, iarăși necesar, ca unul din bărbații noștri cei mai de cădere să risipească ceața ce a împânzit ochii unora și să deseneze din nou distanța prăpăstioasă dintre noi și concepțiile oarbe ale contelui Tisza, lămurind deplin, că între membri *adevărați*, deci și *sinceri*, ai partidului nostru național n'a putut să pătrundă nici măcar ispita unei neghioabe apropiere de jandarmul din fruntea guvernului, căia vreme acesta a dovedit prin toate faptele sale intenția de-a ne reduce la ultima expresie de subjugare națională a unui popor. Cel care a tălmăcit atitudinea partidului a fost d. deputat Dr. Ștefan C. Pop și nu ne îndoiim, că declarațiile dsale, făcute dela înălțimea situației morale de care se bucură în comitetul nostru național, vor vărsa lumină deplină asupra naturei raporturilor noastre cu — guvernul.

În restul ședinței s'au auzit glasuri energice împotriva halului din toate domeniile administrației comitatense. A fost și azi, ca totdeauna în trecut, susținute aproape numai de oratorii români discuțiile, — și sub bolta spațioasei săli au covârșit iarăși accentele limbii românești.

În sală, de altfel, am văzut iarăși mănunchiu pe cei ce se bucură de toată seva acestui ținut românesc, pe conții Károlyi, Zselén-szky, apoi pe marii proprietari Solymosy, Vársárhelyi, — pentru cari atâtă teroare și corupție se face la alegeri, — dimpreună cu tabăra mamelucă a solgăbirăilor și notarilor.

Sedința.

S'a deschis după orele 9, prezidată de comitele suprem Urbán. Îndată la început, notarul Schill anunță că guvernul a trimis comitatului

un aviz despre numirea sa și cere, în numele comisiei permanente, ca congregația să-i promită guvernului întreg concursul legal. Se anunță la cuvânt d.

Dr. Ștefan C. Pop:

Guvernul — spune dsa — se prezintă acum pentru a treia oară. Întâi venise sub masca contelui Khuen-Héderváry, apoi îndosiat după pulpana lui Ladislau Lukács și abia acum, când apare în frunte cu contele Tisza, îl vedem splendoarea originală. Contele Tisza este adevăratul întemeietor al așazisului partid al muncii, el e părintele teroarei și corupției fără păreche dela alegerile parlamentare trecute. El e cel care a așezat dela început imoralitatea drept temelie a sistemului actual — și față de el trebuie să avem *neîncrederea cea mai accentuată*.

Propunerea comisiei permanente e finută în termeni nelămuriti, dodonici. Nu putem să deslușim, dacă ea vrea să fie o protestare estompată împotriva atâtor fărâdelegi câte a comis guvernul, ori o aprobare a faptelor acestuia. Era mai indicată o atitudine preclă, era mai bine să-i fi strigat puternic: *oprește-te! pentru că goana lui oarbă peste legi și peste poruncile naturii, nu poate să se sfârșească decât cu'n dezastru pentru țară*.

De când se trimbiță în lume, că punctul de gravitațiune în politica externă a monarhiei s'a transpus la Budapesta, a început o serie întreagă de poticniri în politica noastră externă. Spiritului îngâmfat al sovinișmului i-a succedat înstrăineze de noi toate statele din Balcani și să ne facem urgisiți acolo, unde — părăsind politica de sinucidere — ar trebui să ne plasăm interesele comerciale și industriale, tăind-ne un drum spre Orient. Dar la aceste lucruri nu se gândește nimenea, nici chiar în grozava situație economică de azi a țării. Preocupăția guvernului e să-i acorde Bulgariei un împrumut de 60 milioane pentru înarmări, ca să atâte și mai departe focul și neliniștea în aceste țări ajunse la ruină și ca pe noi să ne țină veșnic pe picior de război, cheltuind — ca în trecutul recent — peste două miliarde în bani, și dând ne-numărate victime boalelor și mlizeriei.

Analizând politica internă a guvernului, aflăm că lui i-a fost hărăzită mărirea de-a sdrobi suveranitatea parlamentului, căci a scos cu forța brachială peste o sută de deputați și luni întregi parlamentul și-a continuat desbaterile la umbra baionetei și la adăpostul tunurilor. Mă mir că mult semeții maghiari, pot să îndure atâtă batjocură, riscând tot prestigiul vieții lor publice, în fața străinătății. Ce privește situația *națiunilor nemaghiare*, aceste se află într'o robie mai grea ca ori și când. Constituția Croației e tot suspendată, deși sistemul comisariatului și-a adus roadele: feluritele atentate cari sunt auzite de o lume întreagă. Autonomia bisericii sârbești a fost suspendată fără nici un motiv, și, ca să ne multumească și pe noi Români, s'a înființat biserica gr. cat. maghiară de Hajdudorogh, dându-se o lovitură de moarte astfel bisericii gr. cat. românești, iar acum se fac pregătiri pentru creierea unei biserici gr. or. maghiare, ca astfel chaosul nemulțumirilor, vâltoarea lor, să fiarbă cu suprema îndârjire. *Faptele aceste ale sale contele Tisza le numește tot atâtă acte de pregătire a împăciuirii națiunilor nemaghiare. Are chiar curajul să insceneze acum farsa călătoriei ministrului Jankovich prin Ardeal, are curajul să trimită pe acest satelit al său să colinde pe la arhierii noștri dela Blaj și Sibiu, — sperând să-i poată determina la fapte de tradare națională*. Putea să învețe guvernul în această privință din povata trecutului: A mai fost un ministru, acum 20 de ani, decedatul Hieronymi, care a colindat și el prin Ardeal, cu gând să ne momească clerul și pe fruntașii noștri de atunci, dezarmându-i — s'a întors însă cu straița goală și, în mânia lui neputincioasă, a adus ordinațiuni volnice cu scop să împiedece funcționarea partidului nostru național. Dar, partidul național românesc n'a în-

catet să
din ce i
poarelor
ministere

Ce n
ai parti
nol, cu
stru-pre
natură
dinte al
tiva lui,
toate d
cat mijl
stabil
insă, s'a
bărbat
noi ori
mănesc
dar toa
xistențe
tural și
terne r
credere
ne vom
trativ

Toa
mai de
telui T
nu num
fatal ch
aplauze
mâni).

Pe
niată s
dar ma
pentru

La
zintat
d, adv
un mar
rami a
tivi. A
conduc
mitatul
poporul
Indieni
habar
modita
trista
funcțio
„acte”
inspect
se ilust
pe car
pot re
ruinat
abia 50
dar nu
Nu ne
mani i
lungi
De înc
feritoo
tutelat

Un
conduc
feritor
gație.
săptân
cu înd
vor ad
aceste

La
Marsie
celor
tru ur
tată a
trecut.

Au
când
delegi
depsir
făcut.
târjara
să-și

catet să funcționeze nici o clipă și va funcționa din ce în ce mai intensiv, pentru că evoluția popoarelor nu poate fi zăgăzuită prin ordinațiuni ministeriale.

Co ne privește pe noi, conducătorii de astăzi ai partidului național românesc, declarăm că noi, cu contele Ștefan Tisza, de când e ministru-președinte, n'am avut tratative de nici o natură. E adevărat, că pe când era încă președinte al camerii deputaților, am avut, la inițiativa lui, convorbiri, în firul cărora i-am arătat toate doleanțele neamului nostru și am indicat mijloacele, cum s'ar putea vindeca relele și stabili o viață pașnică durabilă. Contele Tisza, însă, s'a dovedit mai mult un tactician, decât un bărbat de intenții sincere. Azi sunt rupte între noi ori și ce convorbiri, — partidul național românesc merge pe calea sa întru a dobândi toate, dar toate drepturile neapărat necesare unei existențe naționale depline și unui progres cultural și economic românesc. Evenimentele externe recente i-au dat acestui neam multă încredere în puterile sale și suntem convinși că ne vom ajunge țintele și fără înscenarea unor tratative de „împăcare” comedioase.

Toate aceste motive ne fac să arătăm cea mai desăvârșită neîncredere guvernului contelui Tisza, deoarece el este un personaj orb nu numai în ce ne privește pe noi, dar este fatal chiar și pentru elementul unguresc. (Vii aplauze și aprobări la mesele membrilor români).

Pe alocuri cuvântarea dlui Pop a fost subliniată și de aprobările membrilor kossuthiști, dar mamelucii au covârșit prin număr, votând pentru propunerea comisiei permanente.

Stările din comitat.

La raportul, asupra stărilor din comitat, prezentat de vicecomitele Dálnoky, a luat cuvântul d. avocat *Dr. Cornel Iancu*, care a criticat cu un mare aparat de înțelegere halul din diferite ramuri ai „activității” funcționarilor administrativi. A talmăcit neîncrederea noastră în cei dela conducerea comitatului. Avem în fruntea comitatului o clasă suprapusă, care exploatează poporul, cum exploatează Englezii de pildă pe Indieni din coloniile lor; direcătorii diverși n'au habar de durerile poporului și se lăfăiesc în comoditatea unui birocrațism revoltător. Apare trista realitate și din raportul vicecomitelui: funcționarii au isprăvit mașinal vre-o mie de „acte”; școalele sunt de batjocura și capriciul inspectorilor maghiarizători; situația sanitară se ilustrează prin boale, mortalitate îngrijitoare, pe care cei de abia 44 medici ai comitatului n'o pot reduce; inundările au nimicit recolta, au ruinat sate, dar pentru întreg comitatul s'au dat abia 50 măști metrice grâu și s'au promis sămânțe, dar nu s'au împlinit încă promisiunea etc etc. Nu ne putem alege un notar, n'avem numai dușmani în administrație. Respinge raportul. (Prelungi aprobări la mesele membrilor români). De încheiere propune modificarea statutelor referitoare la împrumuturile din banii orfanilor tutelați.

Se apropie alegerile!

Un punct care învrednicește toată atenția conducătorilor noștri din comitat, a fost cel referitor la publicarea alegerilor pentru congregație. Alegerile vor avea loc peste vre-o patru săptămâni. *Termenul și candidaturile, dimpreună cu îndrumările necesare în scopul izbândei, se vor aduce la cunoștința tuturor încă în cursul acestei săptămâni.*

La acest punct a vorbit dl avocat *Dr. Iustin Marșieu*, adresând un energic apel la conștiința celor din fruntea comitatului și prevenindu-i pentru urmările ce-ar putea să albă aplicarea repetată a sistemului de corupție și fărâdelegi din trecut.

Au trecut trei ani — spune dl Marșieu — de când în cadrele unei interpelații a înșirat fărâdelegile comise la alegerile trecute, cerând pedepsirea funcționarilor abuzivi. Dar nimic nu s'a făcut. Alegerile în comitat sunt adevărate „târjârâs”-uri (năvăliri tătărăști). Toți vor atunci să-și câștige merite, sdrobind legile în aplicarea

lor față de Români. Ar putea povesti cazuri cari să umple volume întregi, dar citează numai câteva. Un solgăbirău și-a strâns voturile singur și a dus pe oameni la locul de votare, zicându-le:

— Cine votează cu mine, să viie aci lângă mine, iar ceilalți meargă în dreapta!

Iată ce va să zică *votarea secretă în comitatul nostru*. Solgăbirăii și notarii desemnează ei pe bărbații de scrutiniu, deși ar trebui aleși de alegători. Alegătorii sunt trecuți, până să ajungă la urnă, printre jandarmi, cărcimari, notarul, fibirăul etc., cari toți îi „capacitează” de le sâr multora dinții. Li se scot alegătorilor țădulile (buletinele de votare) din buzunar și sunt provăzuți cu țăduli cu numele candidatului administrației, iar dacă s'ar împotrivi, e la îndemână întotdeauna jandarmul cu „disciplina” lui particulară.

Oratorul detestă sistemul și arată că perpetuarea ar putea duce la rezultate, despre care să vorbească mult istoria. Azi încă poporul mai rabdă, dar poate că e tocmai la sfârșitul răbdării. Conducătorii nu-i vor mai da sfaturi să se împace cu nedreptatea, ci îi vor striga de-acum înainte numai: „*luptă-te!*” căci altfel nu vei merita drepturile!” Răspunzători vor rămâne numai cei dela conducerea comitatului. (Prelungi aprobări din partea românilor.)

Mai vorbește dl învățător *Iuliu Grosoreanu*: D-sa spune că e surprins de desintersul cu care e primită o chestiune atât de capitală cum e alegerea membrilor congregației. Inșiră abuzuri din trecut: In comuna Agris, la alegerile trecute, alegătorii din 4 sate erau adunați încă dela orele 7 dimineața, dar nu li s'a spus că alegerea decurge. Au stat acolo până la 4 după amiază, păziți de 6 jandarmi în curtea comunală. Nu i-a mai întrebăbat nimeni, nici cine să le fie bărbat de încredere. La orele 4 jandarmii i-au trimis apoi acasă, îmbrâncindu-i din curte. Oratorul întreabă, cari au fost impresiile și sentimentele alegătorilor? Ce păreri se dospesc în popor despre „lege” și administrație? *Cu crime de acest fel unde va ajunge țara?* Așa se subminează statul! (Vii aprobări la români.)

Dr. I. Marșieu: Macedonia monarhiei!

I. Grosoreanu, încheie declarând că conducătorii români vor avea totdeauna conștiința că și-au făcut datoria...

Comitele suprem *Urban*: Dacă d. Marșieu va descoperi și observa abuzuri, să le denunțe la locul competent.

Vii strigăte dela masa membrilor români: Același vi-a fost răspunsul și în trecut! Mergeți numai cu capul de perete! Se va sparge odată!

In restul ședinței au fost discuții de mai puțin interes.

Lupta în comitatul Făgăraș.

Românii din Țara Oltului au dat și ei o luptă în aceste zile împotriva cărcserdarilor dela comitat. Asupra acestei lupte corespondentul nostru ne scrie următoarele:

Pe ziua de 10 Septembrie a fost convocată adunarea generală a comitatului Făgăraș. Cu cece nu ne putem lăuda e, că deși comitatul e aproape curat românesc, Români au fost slab reprezentați ca număr. Peste cele mai multe din cele 333 de puncte de program reglementare s'a trecut la ordinea zilei desbătându-se cu obișnuita nepăsare oficială ungurească. Obiectul principal de discuție l-a format: Luarea la cunoștință a numirii noului guvern și expedierea votului de încredere la adresa guvernului tiszai. La acest punct vorbește mai întâi inimosul român, avocatul d. Dr. I. Șenchea. Intr'un discurs binemotivat arată d. Șenchea cauzele pentru cari Români nu pot avea încredere în gu-

vernul lui Tisza, precum lipsește încrederea și față de orice guvern unguresc, care nu ia în considerare dreptele pretenții ale Românilor.

Vorbește în sensul de a se respinge această propunere a comitetului permanent.

Urmează sasul Guido Bauszner, fiul fostului prefect de Făgăraș. Acesta bineînțeles primește cu însufletire odioasa propunere cercând să dea Românilor lecții de patriotism tiszai. Tot pentru propunerea comitetului permanent a vorbit și turbulentul șovinist săcuț preotul calvin Balla Károly, a cărui vorbire abundă în espresiile cele mai ieșitoare la adresa Românilor.

In contra propunerii mai vorbește și avocatul român d. *Dr. Octavian Vasu*.

Celor doi străini le răspunde d. Dr. Șenchea. In cuvinte binesimțite răstoarnă d. Șenchea toate motivele șubrede, pe cari aceștia le-au adus pentru sprijinirea propunerii comitetului permanent. Roagă adunarea să voteze pentru propunerea *d-sale*.

Punându-se la vot propunerea comitetului permanent e primită cu o mare majoritate formată din mamelucii orbiți de strălucirea aurului guvernului unguresc, iar propunerea bunului român Dr. Șenchea cade — *in mare parte* — în urma indolenței membrilor români din comitat.

Deficitul teatrelor ungurești

Arad, 29 Septembrie.

„Drumul culturii ungurești e tot atât de sigur ca și al stelelor de pe cer”, a zis nu de mult un ministru ungur. Vezi bine, drumul culturii lor e pietruit cu banii noștri, plătiți în dările statului din cari se înfruptă numai ei. Opera ungurească din Budapesta a ajuns în criză materială prezentând un deficit de 3½ milioane coroane. Fără acestea milioane drumul culturii ungurești nu ar mai fi atât de sigur ca al stelelor de pe cer.

Pentru sesiunea trecută gătlejul operei ungurești a consumat o subvenție de stat de 900.000 cor. și o altă subvenție regească de 400.000 cor., iar cu ajutorul lui Dumnezeu a mai făcut și o datorie de un milion și jumătate cor. Și când ne gândim că aceasta sumă a mistuit-o un singur teatru, și că toate teatrele au subvenții grase, înțelegem tot mai bine legile astronomice ale culturii ungurești.

Se vorbește mult și în străinătate ce gentilomi sunt conaționalii noștri. Cum să nu sprijinească ei arta, când are nume de artă ungurească, și mai ales când se plătește din banii altora? In trecut nu se vânturau prin gazete deficitetele teatrelor ungurești, căci tătuca dela portofelul cultelor plătea fără vre-o dojană datoriile. Iar dacă astăzi ele sunt trâmbițate în lume, se face nu doar că ministrul nu le-ar plăti, și nu ar voi să le plătească, — știut fiind că la conducerea teatrelor ungurești sunt porodițe de nobili scăpțați, — ci fiindcă așa cere interesul unui consorțiu din Budapesta. Jidani, cari au pus mâna pe tot ce se putea pune, cred că ar fi o afacere rentabilă arândarea teatrelor ungurești, subvenționate astăzi și ajutate și în viitor. Prin foile lor spun lumii și fării că teatrele închee socotelile cu deficite oribile, și că pentru mântuirea lor nu se găsește alt expedient decât arândarea. Opera să se arândeze fostului baritonist Beck Vilmos, teatrul național unguresc unui Ignac etc. Socoteala e bună și dacă nu ar mai fi și alte interese, cari nu vor mai fi menajate în noua aranjare a teatrelor ungurești, credem că ea ar fi acceptată și de guvernul nostru. Dar creaturile tuturor guvernelor ar rămânea pe drumuri. Și dacă nu vom avea mai multe poziții în budget

bani nu se mai pot furia cu atâta ușurință din visteria statului. Astronomia culturii ungurești, la aparență, ar suferi o reducere însemnată. Spunem „la aparență” căci ea și mai departe ar rămâne aceeași făcută de aceeași ligi, cu același succes moral și cu un mai mare succes material.

Teatrele capitalei, căci acestea consumă mai mari poziții din bugetul țării, sunt susținute pentru cetățenii privilegiați din cartierul Leopold. Cu drept cuvânt putem pretinde ca visteria statului, la care contribuim cu filerii noștri, să nu fie folosită pentru îmbuibarea unei părți a țării și a culturii ungurești. Același drept îl avem și noi la ajutor din partea statului. Cine are lipsă de teatru să fie vrednic să-l susție după ce a fost creat odată cu atâtea jertfe din bugetul țării. Dar unde nu e înțelegere din partea publicului, opera nu poate fi susținută cu respirația artificială a bugetului de culte, nici chiar în Ungaria.

Drumul culturii ungurești începe să seamene cu sacul fără fund din poveste!

Cronică din Paris.

Goga despre Aurel Vlaicu. — Un spectacol emoționant.

Paris, 25 Septembrie.

De Vlaicu mi-e plină mintea în zilele acestea. Mi-a vorbit de el alături, și ieri, și astăzi, acela care i-a fost cel mai bun prieten și care l-a cunoscut mai bine decât toți. L'am numit pe d. Octavian Goga. Vestea morții lui Vlaicu l'a ajuns în Tanger, pe pământul african și l'a întors brusc la Paris din călătoria sa. N'aș ști să descriu durerea dlui Goga, pricinuită de moartea ilustrului aviator. Ea e profundă și tenace. Chipul, gesturile amicului său răposat îl obsedează; scene din viața lor comună îi revin neîncetat în memorie. Astfel am avut parte să cunosc și eu, să reconstituiesc personalitatea regretatului dispărut. Din amintirile calde și colorate exprimate ale poetului, figura lui Vlaicu îmi apare nimbă de o nemărginită simpatie.

Da, din evocările dlui Goga îmi pare că l'am cunoscut personal pe eroul văzduhului. Am impresia de a fi trăit alături de el zile lungi și bogate. Îl văd parcă în fața reducerilor de aeroplane, pe cari le construise înainte de a fi stăpânit aparatul în mare, îl aud vorbind-le ca unor ființe în carne și în oase, desmierdându-le, îngrijindu-le. Vlaicu avea pentru mașinile lui acea iubire adâncă, bizară, maniacă pe care o au adevărații creatori față de creațiunile lor. Îmi spunea d. Goga că odată, fiind cu Vlaicu în nu știu care oraș, și dormind în același hotel, l'a surprins pe aviator dimineata numai în cămașa de noapte, cum își conducea cu mâna reducția de aeroplan de-a înaltul pereților odăii. „Inchipuiește-ți, exclamă Vlaicu, că l'am visat azi noapte pe al mic. (Avea două reduceri, una mai mare și cealaltă mai mărunță, și numea: „al mare” și „al mic” ca pe niște copii). L'am visat azi noapte pe al mic că se urca pe pereții!”... Apoi întorcându-se către aparat: „Nu e așa că ai să îi cuminte, draguțule, și o să te porți bine, și o să faci lucruri frumoase — măi micule, mă?”

Nimic nu zugrăvește mai bine pasiunea de inventator a răposatului, vesnica lui preocupare, întregul rost al vieții lui glorioase ca scena de mai sus. El își visa aparatele, noaptea, întocmai cum Shakespeare a visat-o pe Lady Macbeth.

În ziua când a avut loc în București înmormântarea lui Vlaicu, Octavian Goga i-a trimis din Tanger o cartă postală ilustrată, în care se plângea că marea fusese furtunoasă în timpul traversării: „cu prilejul ista mi-ar fi prins bine aeroplanul tău, Vlaicule dragă” — a încheiat poetul. El nu știa, vai! că pe acela căruia îi scria, îl închideau în acele clipe în mormântul negru, și că ilustrata nu-și va găsi adresantul. Aurel Vlaicu e azi numai un nume, numai o pildă mare.

Mă întrebam aseară dacă aviațiunea merită într'adevăr victime așa de nobile? Un sbârâit îndepărtat îmi întrerupsese meditațiunea. M'am apropiat de fereastra deschisă și am privit afară. Sgomotul cădea de sus, din cerul clar și instelat, deasupra Parisului. În zare am deslușit ca un nor luminos. Cu vremea el s'a apropiat. Sbârâitul se auzea mai tare. Și am văzut evoluând majestos deasupra caselor, a pomilor, a vârfulor de catedrale, un uriaș dirigeabil. În văzduhul clar-obscur, în lumina misterioasă și transparentă a serii, părea o

navă luncând nu pe suprafața, ci pe miezul valurilor de eter.

Și era luminat, razele albe ale lămpilor electrice îl înconjurau din toate părțile în fașii largi. Dela geamuri, parizienii priveau spre cer cu emoțiune. De jos, de unde ne găseam, deosebeam admirabil nacela și locuitorii ei. Vedeam siluete omenești, colo sus, deasupra noastră, pășind liniștite încoace și încolo. Cu ajutorul ochianului am deslușit și chipurile aeronauților. Mi-a rămas mai ales în minte un grup de trei inși ce stăteau de vorbă la o extremitate a nacelii. Unul din ei fuma; am văzut jăratecul țigărei lui. Celălalt râdea; al treilea gesticula. În vremea asta dirigeabilul plutea în înalțimi, îndreptându-se dela nord spre est, și spinteca undele văzduhului, înensă navă luminată adăpost sigur și majestuos. Nici odată n'am fost mai mișcat de manifestarea geniului omenească ca în fața spectacolului rar al acestui balon luminat, călătorind în tainele serii și purtând prin regiuni, crezute inaccesibile până ieri, pe om și gândurile lui.

C. R. B.

Pentru monumentul lui Vlaicu.

Colecta doamnelor Viora din Bihor și Hortense Paguba.

Viora din Bihor 30 cor. Hortense Paguba 20 cor. Aurel baron Popp 20 cor. Dr. Ioan Ciordaș advocat 20 cor. Ovidiu Ciordaș-Ciurdariu cl. I. gimn. 10 cor. Scumpa Xenia Ciordaș-Ciurdariu 10 cor. Irena Ciurdariu funcționară 5 cor. Dr. Gavril Cosma advocat 5 cor. Petru E. Papp preot gr. or. 4 cor. Dr. Const. Popoviciu adv. 20 cor. Vasile Ștefanica director gimn. 10 cor. Moise Popoviciu protopop onor. 4 cor. Dr. G. Murășan medic 10 cor. Elisa Dr. Pavel profesoră 5 cor. Radu P. Barciaru 5 cor. Dr. C. Pavel prof. 2 cor. Gherasim Andru 2 cor. Ilie Cristea 2 cor. Christel Sima 1 cor. Viorica Ignat 1 cor. Dr. Ioan Cosma adv. 2 cor. Dr. P. Hetcou prof. 5 cor. Dr. Ioan Ossian prof. 2 cor. Dr. Gh. Hetcou prof. 2 cor. A. Cosma 2 cor. I. Georgescu prof. 1 cor. August Blăjan funcț. la domenii 5 cor. Cornel T. Man stud. farm. 1 cor. Ioan Iepure prof. 2 cor. Nina de Papp 3 cor. Valeria Ștefanica prof. 3 cor. Al. Chira inv. 1 cor. Ambroziu Kretz adv. 2 cor. Ioan Delan inv. 2 cor. Văd. I. Cigariga 2 cor. Anuța Papp 3 cor. Văd. Maria Cosma 3 cor. Maria Valtner 3 cor. Ecaterina A. Papp inv. 2 cor. Isabela Ardelean 3 cor. Vasile Erdeli farmacist 5 cor. Aureliu Papp farm. 1 cor. Elena Dr. Muntean prof. 5 cor. Victor Dringo negustor 1 cor. Elena S. Ardelean 10 cor. Ioan Bogdan negustor 2 cor. Livia Ignatu 1 cor. Romul Cristian 10 cor. Gh. Bolcaș negustor 2 cor. Valeria Pap 2 cor. A. F. 1 cor. Ilarie Crișan 2 cor. Betta Butean dir. 5 cor. Valeria Pavel inv. 2 cor. Coriolan Ardelean canonic 10 cor. Const. Boiț adv. și propr. 10 cor. Dr. C. Papp adv. 10 cor. Gh. Cosma st. univ. 2 cor. Dr. Gh. Grișan adv. 10 cor. Cornel Palladi negustor 1 cor. Roza Mitraș 1 cor. Teodor Man meseriaș 1 cor. Văd. Andru 2 cor. Teodor Ciumpă 5 cor. Maria Chidioșan Crișan 2 cor. „Drăganul” inst. de cred. 20 cor. Terențiu Popoviciu casar 3 cor. Paul Teochar contabil 5 cor. P. Bojin funcț. de bancă 2 cor. Alex. Gera dir. la domeniile episc. 5 cor. Mărioara Papluca 4 cor. Gerasim Papp negustor 1 cor. Simeon Poinar meseriaș 1 cor. Văd. Kővári 2 cor. Elvira Sferle 1 cor. Camil Selagian prof. 4 cor. Dr. Faust Selagian adv. 2 cor. Dr. Cornel Nyeș medic 10 cor. Văd. Kilner 2 cor. Dr. Valer Hetcou protopop gr. cat. 5 cor. Alex. Nuțiu rectorul Intern. gr. c. de băieți 10 cor. I. Bușia prof., N. Tamaș vice-rector, Tr. Hubic prof., Dr. Alex. Pteancu prof., Gavril Bolcaș meseriaș câte 2 cor. Mihail Dringo negustor 3 cor. Pelloni negustor 1 cor. Văd. Ana Crișan 2 cor. Gh. Micle meseriaș 40 fil. Iuliana Tiț, Gh. Potoran, Barbura Bodin câte 1 cor. Gh. Sferle meser. 40 fil. Iosif Vazar meser. 40 fil. E. Mocsanyi meser. 2 cor. Paulina Oros, Elisabeta Suteu, Irina Ciortea, Ioan Ioanoviciu, Floarea Veliciu, Gh. Meze, Ioan Pinteru inv. câte 1 cor. Dna Véghső 5 cor. Cornelia Dr. Fil-dan 2 cor. Elena Zacharias 1 cor. Florea Meze 1 cor. Victor Ciurdariu cand. adv. 2 cor. Gh. Erdeli 1 cor. Eug. Lazăr Hufu cand. adv. 2 cor. Traian Amos Pinteru cand. adv. 2 cor. Victor Maiorescu 1 cor. Dr. Augustin Ciaviciu adv. 10 cor. Gheorghe Ardelean preot 2 cor. Gh. Kiss

preot 2 cor. Ioan Cosma 50 fil. Iuliana Nestor 60 fil. Petru Moț meser. 1 cor. Iuliu Karatsony 60 fil. Helene V. 1 cor. Miron Matyica jurat 1 cor. Teodor Jurca econom 1 cor. Elevii internatului gr. cat. rom. din Beiuș prin stud. cl. VIII Gheorghe Rîțiu 12 cor.

Elevii internatului gr.-or. român din Beiuș, prin stud. cl. VIII Sava Golumba: — Sava Golumba cl. VIII 1 cor. Coriolan C. Todan cl. VI 1 cor. 20 fil. Petru Băruța cl. VI 1 cor. 10 fil. George Balog cl. IV 50 fil. Mihaiu Veliciu cl. V 2 cor. Valer Popoviciu cl. VIII 1 cor. Traian Mornăilă sen. cl. II 20 fil. Teodor Mornăilă cl. VIII 1 cor. Iuliu Haneș cl. I 20 fil. Valeriu Popa cl. VI 1 cor. Cornel Vuia cl. VIII 1 cor. Coriolan Popa cl. V 1 cor. Paul Malița cl. VIII 1 cor. Ștefan Popoviciu cl. II 20 fil. Liviu și Valer Moga cl. I 1 cor. Sabin Toader cl. I 40 fil. Tr. Gall cl. I 30 fil. Ștefan Bogdan cl. III 1 cor. Sabin Sala cl. III 20 fil. Gavr. Brândaș cl. III 40 fil. Alex. Băruța cl. I 10 fil. Traian Roman cl. II 20 fil. Ioan Bogdan cl. I 10 fil. Liviu Mihali cl. I 60 fil. Pavel Barbatei cl. I 20 fil. Leontin Boțioc cl. III 20 fil. Teodor Sărătoc cl. III 20 fil. Teod. Poliș cl. III 20 fil. Teod. Ardelean cl. III 1 cor. Ioan Vașadi cl. III 1 cor. Alex. Papp cl. IV 20 fil. Nicolau Diamandi cl. III 3 cor. Romul Secoșan cl. VI 2 cor. Traian Golumba cl. VIII 2 cor. Coloman Paynar cl. V 2 cor. Ioan Drincu cl. VIII 1 c. 30 fil. Valeriu Morariu cl. VII 2 cor. Octavian Botta cl. VI 1 cor. — Suma: 33 coroane.

Intreaga sumă colectată face: 527 coroane adecă cincisute douăzeci și șapte coroane.

Mulțămim din inimă la toți cari au contribuit pentru monumentul Celui ce simbolizează sublima jertfă de sine, și mai ales mulțămim celor cari au înțeles, că nu vorbele mari ci faptele vor oglindi sufletul cutăruia!

Trimitem și pe calea aceasta toată dragostea noastră băieților dela liceul din loc, cari cu lacrimile lor neprihănite au consfințit jalea noastră, care e a tuturor!

Și mulțămim și domnilor meseriași, cărora ținem să le spunem, că nici odată nu vom uita casele lor dragi și primitoare, unde am găsit atâtea căldură și spirit de jertfă pe care nici zilele aceste grele cari le trăim nu-l pot înăbuși... și de unde am plecat cu nădejdea zilelor de sărbătoare, pe cari le așteptăm cu toții cu un dor arzător!...

„Și-am înțeles, că e destul ca o mână gingașă și caldă să ridice vâlul de pe sufletele lor curate, ca ele să se arate în toată strălucirea dragostei de neam!

Sus inimile!

Beiuș, 26 Septembrie 1913.

Viora din Bihor.

APEL

Rugăm pe toți abonații din România, cari au primit ani neîntrerupți ziarul „Românul”, lăsându-ne a crede astfel, că ne susțin ca adevărați naționaliști, să binevoiască a ne achita datoria, a cărei plată o tot amână cu toate vizitele ce li s'a făcut pe la domiciliile de către reprezentanții noștri pentru România și cu toate apelurile prin postă (încercări cari sporesc cu prisosință cheltuielile deja făcute de noi pe bună credință), sau să ne avizeze cel puțin, că nu mai vor să primească ziarul, pe care nu i l'am suspendat încă din condescendență, dispunându-ne de o risipă foarte simțitoare pentru noi.

Onor. abonați, cari și în urma acestui respectuos apel, pe care n'am fi dorit a-l lansa, cred că fac bine a rămâne în aceeaș rezervă de până acum, li-se va suspenda trimiterea ziarului, și, dacă nici atunci nu vor găsi de cuviință să ne achite abonamentele, vom fi siliți cu toată părerea de dău a le publica numele și datoria respectivă, care pentru noi constituie risipa la care am fost împinși fără nici o rațiune.

Administrația ziarului „Românul” în Arad.

A trăit
așa a mur
agonii înc
rat chiar ș
cele mai s
întreagă a
mizeriile p
Numele lui
nanță în a
cu superla
mult mai i
viața unui

Dar d
ziaristică
câteva râ
de năzuim
chiar vren

Cel pu
numele ar
teptat dela
ceva decă

Ion B
într'un ve
stau zile
sele redac
pe pagine
în două-t
tăcere....

Dască
Oltului, r
cările nat
de organ
riera înv

A me
foaia „T
cu certel
„Gazeta”
prielnic p
nit la Ar
dintat
câștigat

I se
dela sate
rile lor
mân” și-
părătoar
treagă f
frumșeți
i-a fost c

A m
într'o zi
l'a chem
va mai
nică în
a unor
de zile,

Asea
vedeam
agonie s
Cei
tepta al
Așa
vechiul
așa-l va

Red
persona
mis cor
au tălm

INFORMAȚIUNI

Ion Berescu.

Arad, 29 Septembrie.

A trăit și a muncit neștiut de lume și tot așa a murit în durerile sfâșietoare ale unei agonii încâpăținat de lungi, care a cutremurat chiar și pe calmii lui medici. A murit în cele mai zdrobitoare dureri, după ce o viață întreagă a suportat cu un zâmbet ușor toate mizeriile pe cari le poate întâmpina un om. Numele lui va suna poate banal, va fi o disonanță în aceste zile, când lumea s'a obicinuit cu superlativele gloriei și cu alte îndeletniciri mult mai atrăgătoare și mai amuzante decât viața unui gazetar.

Dar deși Ion Berescu n'a fost o glorie ziaristică și nici ziarist de sărbătoare, câteva rânduri pentru el, pentru un tovarăș de năzuințe, nu credem să fie de prisos și chiar vrem a le face să nu fie de prisos.

Cel puțin la marginea gropii să pomenim numele anonimilor, cari nici atâta n'au așteptat dela lume, cari n'au cerut niciodată altceva decât un locșor pentru a munci și ei.

Ion Berescu a trecut prin viața de gazetar într'un vecinic incognito, cum trec toți cari stau zile întregi, nopți întregi legați de mesele redacțiilor. Numele lui doar rar a trecut pe paginile gazetelor unde muncea, a trecut în două-trei șire, când pleca la temniță și apoi tăcere....

Dascăl mai întâi într'un sat de pe țara Oltului, neputându-se ținea departe de mișcările naționale din acele părți, el a fost silit de organele administrative să părăsească cariera învățătoarească.

A mers la Făgăraș apoi, unde a condus foaia „Țara Oltului”, care însă l'a disgustat cu certele ei locale și l'a făcut să treacă la „Gazeta”, crezând că va afla acolo teren mai prielnic pentru muncă. Dela „Gazeta” a venit la Arad unde partidul național i-a încredințat „Poporul Român”, pentru care a câștigat atâtea mii de țărani.

I se adresau ca unui bun părinte cetitorii dela sate și nime nu înțelegea mai bine păsurile lor ca el. În coloanele „Poporului Român” și-a pus el tot sufletul, toată verva scârpătoare de bun povestitor de anecdote, întreagă fantasia lui de mare admirator al frumseților sufletului țărănimei. Asta desigur i-a fost o mare mângâiere.

A muncit cu tragere de inimă, până ce într'o zi — căci trebuia să vie ziua — boala l'a chemat dela masa de scris, la care nu se va mai întoarce niciodată. Rătăcind din clinică în clinică, ajuns pe mâna geșeftărească a unor medici comozi, așa l'am știut de luni de zile, mângâindu-și agonia...

Aseară o telegramă — în orice zi o prevedeam — ne-a adus știrea că chinuitoarea agonie s'a sfârșit.

Cei ce i-au știut boala, nu mai puteau aștepta altceva.

Așa s'a stins Ion Berescu, s'a stins după vechiul tipic al gazetarului transilvănean și așa-l va urma ceata asta de anonimi...

Redacția, personalul atelierilor noastre și personalul „Tipografiei Diecesane” i-au trimis coroane de flori, — și multe telegrame au tălmăcit celor de aproape ai săi regretele

adânci ce lasă în societatea aradană, al cărui mult iubit membru a fost.

A trăit 49 de ani și nu s'a clintit o clipă de lângă steagul partidului nostru, ci l'a slujit c'o credință nețărmată, adâncă și sfântă...

Să stăm drepti în fața gropii lui, iar steagul să se plece adânc, căci erou a fost el și s'a stins luptând....

Mersul vremii. Institutul meteorologic anunță vreme moderată și uscată.

Prognostic telegrafic: vreme moderată și uscată. Temperatura la amiază a fost 16.4 C.

„Meritul comercial și industrial.” Precum aflăm cu plăcere Majestatea Sa regele Carol I. al României, a conferit medalia „Meritul comercial și industrial” clasa I. următorilor fruntași ai vieții noastre financiare-economice:

Ioan I. Lăpedatu, director gen. al „Băncii generale de asigurare” și secretar al „Solidarității”, Sibiu.

Alexandru Lebu, mare proprietar, președintele consiliului de direcțiune al „Albinei”, Sibiu.

Dr. Coriolan Pap, directorul executiv al „Bihoreanei”, Oradea-mare.

Sava Raicu, directorul executiv al „Victoriei”, Arad.

Ioan I. Vulcu, mare comerciant, Orăștie. Felicităm pe cei medaliați pentru bine-meritata distincție, de care au fost împărțiți.

Călătoria M. Sale monarhului la Budapesta. Demnitarii de curte din Burgul din Viena — după cum se anunță — au avut Sâmbătă o constătuire în chestia călătoriei monarhului în Ungaria. Un termen pentru această călătorie încă nu s'a fixat fiind plecarea monarhului din Viena dependentă deoparte de mersul vremii, iar de altă parte de vizita împăratului Wilhelm. În caz, dacă mersul vremii va fi favorabil va pleca la începutul săptămânei viitoare la Budapesta, iar de aici va călători la Gödöllö, unde va petrece 14 zile.

Monumentul lui Aurel Vlaicu. Rugăm din nou cu insistență pe toți colecții și contribuitorii pentru monumentul lui Aurel Vlaicu, ca banii să-i trimită de drept la institutul de credit și economii „Victoria” din Arad și nu redacției ori administrației noastre.

Persecuțiile din cercul Sasca. Din Oravița ni se scrie: De-o vreme, dar mai ales dela alegerea dela Sasca persecuțiile în contra noastră se țin lanț. Dela iandarm până la fisolgăbirău, toți își urmează barbariile cu aceeași furie și ură nepotolită. De curând a sosit sentința de condamnare pentru purtarea tricolorului românesc. Iancu Crișanu, Pavel Maniu, Iosif Goidan, Ion Berinde, Pavel Letanu și Ion Târziu din Răcășdia și Iacob Laia și Ion Nistor din Chinchiciu au fost pedepsiți cu câte 10 zile temniță și câte 200 cor. amendă.

Toate acestea, pentru motivul că acești oameni au îndrăsnit să poarte Tricolorul românesc. Infierăm cu toată revolta și indignarea barbariile ce se săvârșesc împotriva noastră, barbarii și brutalități cari sunt o rușine a veacului, aici în civilizata Europă!

Slujbe pentru Vlaicu la Orșova. La Orșova s'a slujit o liturghie pentru odihna sufletească a lui Aurel Vlaicu. A luat parte multă lume, între care și câțiva distinși străini, cari l-au văzut sburând pe marele fluu de țaran.

Au luat parte și vre-o 200 elevi și eleve, dela școlaele civile și elementare. După liturghie preotul a rostit o frumoasă cuvântare, arătând năzuințele și rostul tânărului aviator.

În **Soborșin**, Duminecă s'a celebrat un parastas pentru marele nostru Aurel Vlaicu, cu care ocaziune părintele Emil Păcurar a ținut o prea frumoasă cuvântare în memoria decedatului.

Totodată s'a pus la cale o colectă pentru monumentul Vlaicu, care e încă în curgere.

Pe valea Cărașului și în tot jurul Oraviței, în nefericitele zile când Vlaicu era mort s'au tras clopotele în toate comunele și în fiecare oră. În Dumineca următoare, în biserici, toți preoții l-au pomenit. Să moară șapte împărați — scrie corespondentul nostru — poporul nu trage clopotele zile întregi. Asociațiunea ar face un bun lucru dacă ar tipări o broșură, scriind jalea generală așa cum s'a văzut pretutindeni.

În satul **Arâneag** a slujit parastasul părințele Vasile Groza, ținând și un panegiric care a stârnit lacrimi. Clopotele micii noastre biserici — ne scrie economul George Maghiciu — plângeau pe iubitul „Aurel Vlaicu”.

„Reuniunea sodalilor români” din Sibiu a ținut o ședință de doliu pentru Aurel Vlaicu. În fața unui public neobicinuit de numeros d. prof. Dr. Silviu Dragomir a vorbit despre marele dispărut. S'a hotărât să se înființeze un fond „Aurel Vlaicu”, pentru ajutorarea calfelor cari vreau să învețe în străinătate.

Între participanții la aceasta ședință, amintim pe bătrânul profesor dela Craiova d. M. Străjanu.

Anunțuri de căsătorii, logodne ori funebrele. Avizăm din nou onoratul public, că „Românul” nu publică asemenea anunțuri, decât numai pe lângă o taxă de 2 cor. Avem mai ales neplăceri în chestia aceasta prin faptul, că ni se trimite cu asemenea ocaziuni bani pentru fondul ziaristilor și în schimbul acestor bani ni se cere și publicarea anunțurilor din chestiune. Dar banii trimiși pentru fondul ziaristilor noi îi administrăm fondului fără nici o de-tragere și astfel în schimb pentru acești bani nu putem să facem și serviciul de a publica anunțurile din chestiune, pentru cari cerem să ni se plătească deosebit câte 2 cor.

Deputat sinodal. Ni se scrie: Colegiul preotesesc din cerc. XVIII al Mehadiei întrunit Joi în 12/25 l. c. a ales cu totalitatea voturilor de deputat la sinodul eparhial din Caransebeș pe neînfrântul luptător Gheorghe Tătuca preot în lablanița.

Odiseea unui adolescent român la Paris. Primim dela corespondentul nostru:

Recordul călătoriilor făcute sub vagon îl dețin fără îndoială Români. Nenumărați sunt fiii țării românești cari, atrași fiind de mirajul Parisului și neavând bani de drum, au avut necrezuta energie de a se ascunde sub vagoanele trenurilor și de a parcurge astfel cei 2534 de kilometri cari despart Bucureștii de Orașul-Lumină. Cum vor fi suportat ei patruzeci de ore într'o poziție îngrozitoare, orbiți de funingine și de fum, asurziți de țâncăntul roților, istoviți de nemâncate și arși de sete, numai Dumnezeu știe. De câte ori au de anunțat câte o astfel de întâmplare, zărele Parisului admiră sălbateca tenacitate a acestor călători singulari.

Dar zilele trecute, admirația parizienilor a fost profundă și uluirea lor fără margine, când au aflat că un băiat de 15 ani numai, Ionel Stancu a parcurs astfel distanța București-Paris. Iată cum vestește *Journal* sosirea în gara metropolei a îndrăsnitului copil:

„Conduc la comisariatul special cu chipul negru de funingine, adolescentul poveste lamentabila lui odisee. Orfan, neavând alte rude decât un frate marinar, veșnic pe mare, și un unchiu atașat la șantierul din București care nu se ocupa de el, copilul trăia în cea mai mare mizerie. Bietul micuț căută să se sustragă acestei mizerabile existențe și se hotărâ să plece la Paris, unde să-și găsească de lucru.

„Auzind că mai mulți compatrioți săraci de ai săi reușiseră să parcurgă marea distanță ascunși sub câte un vagon al Orientului-Expres, el le urmă pilda. Se acăță deci și el mai sus de roți și teapăn de frig, aproape mort de foame și de oboseală, el rămase timp de treizeci și șapte de ceasuri în această incomodă și primejdioasă pozițiune.

„Mișcat de sfâșietoarea poveste a curagiosului copil, care pare a fi primit o bună instrucțiune, comisarul se grăbi să servească mosafirului său neașteptat un dejun copios; apoi, după ce adolescentul își mai potoli foamea, îl încredință

operei de patronajii a dlui Rollet, care se însărcină să-i găsească o situație”.

Iată ce serie mare cotidian parizian. Nu mai puțin ilustrul său confrate „Le Matin” spune între altele: „Fapta tânărului Ionel Stancu, dovedește pe lângă energia micului român, că Parisul tot n'a încetat să fascineze mințile. Dar tenacitatea bizarului nostru voiajor e într'adevăr admirabilă. Și de sigur că unul ca el merită, când s'o întoarce în țara sa, să călătorească în clasa întâi, cu tot luxul și confortul la care îți dă dreptul o situație frumoasă”.

Interesant este faptul că, cu două zile mai târziu, gazetele pariziene au publicat în cronică tribunalelor, că numitul Nicu Christescu, de fel din România și în vîrstă de 40 de ani, a fost condamnat la 50 franci amendă fiindcă a călătorit tot sub vagon dela Strasburg la Paris!

C. R. B.

Sborul fatal al lui Vlaicu la teatrul cinema „Urania”. Cetitorii noștri cunosc soarta fatală a marelui Vlaicu, care i-a sguđuit până în adăncul sufletului. Teatrul-cinematograf „Urania” din Arad și-a câștigat în schimbul unor jertfe materiale foarte mari filmul, care a eternizat pe pânza sa *sborul fatal*, prăbușirea și înmormântarea cu o pompă împărătească a genialului inventator. Momente sguđuitoare pe cari nu le va uita nici odată, trăiește cel care privește reprezentarea acestui film grandios îndeplinind prin interesul său și o sfântă datorie față de munca titanică a marelui Vlaicu.

Teatrul-cinema „Urania” aranjează aceste grandioase spectacole Sâmbătă, Duminică și Luni începînd dela 2 ore după amiază, pentru ca să aibă toate straturile sociale ocazie să admire grandioasele spectacole.

Seara de cunoștință a universitarilor români din Budapesta se va ținea Sâmbătă în 4 Octombrie n. la orele 8 seara în sala cea mare dela „Saskör” (IV str. Irányi 17) și la aceasta intruire, conducătorii societății „Petru Maior” invită tinerimea română din Budapesta și pe toți doritorii ei de bine.

Filmul înmormântării lui Vlaicu în Alba-Iulia. Din Alba-Iulia ni se scrie că Duminică trecută adevărat în 21 l. c. st. n. s'a slujit în biserica gr.-or. din Alba-Iulia oraș un parastas pentru odihna de veci a lui Vlaicu. Slujba a făcut-o p. protopop Ioan Teculescu, care înainte de a se începe parastul a ținut cu verva-i cunoscută o mișcătoare cuvîntare, dîndu-le credincioșilor să înțeleagă cât de mare e pierderea neamului nostru românesc.

Românii din Alba-Iulia fără deosebire de lege a asistat la slujbă în număr foarte mare. La auzul cântărilor jalnice și cuvintelor duioase ale părintelui protopop aproape tot publicul a izbucnit în lacrimi. Jalea mare a Bălgrădenilor o esplică și împrejurarea, că chiar acum îi anul de când a sburat Vlaicu la Bălgrad storcînd admirația tuturor.

Mai e de notat că tocmai acum s'a început o serie de reprezentații la cinematograful de aici, cari reprezintă funerariile lui Vlaicu. Le cercetează atât străinii cât și ai noștri din loc și jur în așa măsură, că e greu să capeți un singur loc, dacă nu te-ai îngrijit cu zile înainte.

Inginer nou. Dl Victor Ciortea, a luat cu bun succes diploma de inginer la politehnica din Budapesta.

Moarte originală. O dramă mișcătoare a tulburat deunăzi un bal la Lido, poetica insulă de lângă Venezia, atât de frumos cântată de Alesandri. O furtună iscîndu-se fulgerul de Alesandri o fată pe când dansa în brațele cavalerului. Ea a murit imediat. El n'a avut nimic. Toată Venetia a fost la înmormântare.

Din 50 lucrători 41 unguri și ruși. Cetim în „Adevărul” din București: „Lucrătorii mătași din fabrica dlui Jacques Levy dela abator, se plîng că patronul lor i-a înlocuit cu străini, cu ruși și unguri, pe cari i-a adus dela mobilizarea armatei. Din 18 lucrători români câți avea înainte d. Levy în fabrica dsale, actualmente nu mai are decît 9, toți ceilalți fiind înlocuiți cu străini, cari se ridică astfel la cifra de 41.

Las' că-i sfruntată nedreptate să-i înlocuiești pe lucrătorii cari au fost mobilizați și pentru tihna dlui Jacques Levy, dar patronul acesta mai intră în conflict și cu legea meseriilor, pe care o calcă

fără sfilă, pentru că știe bine că orî care autoritate constituită dela noi lesne poate fi „unsă”, și atunci gălăgie nu mai poate face. Numai așa se explică de ce lucrătorii de cari vorbim nu au căpătat dreptate, cu toate că au depus plîngerile pe la diferite autorități.

Legea spune categoric că lucrătorii unei fabrici trebuie să fie trei sferturi români, iar restul străini. D. Jacques Levy, putem spune că nici într'o situație inversată nu se află, căci, *41 sunt străini. Deci, nici o cincime nu sunt români.*

Atragem atențiunea Camerei meseriilor asupra acestui patron, datorită sa fiind să intervie de urgență și să readucă la simțul legii pe un om care crede că-și poate bate joc de legi chiar în inima țării”.

Cum tratau Bulgarii pe prizonierii turci. O telegramă din Constantinopol anunță că generalul român d. Mustățea care ocupase, în fruntea diviziei a 2-a de cavalerie al cărei șef este, Orhan și Plevna, a făcut unui diplomat otoman declarațiile următoare:

„Din ordinul meu au fost liberați la Plevna o mie de prizonieri otomani, iar alții 800 aproximativ, la Orhan și nu ezit să declar sus și tare că am constatat, în urma unei anchete minuțioase, că Bulgarii tratau în modul cel mai odios pe prizonierii turci. Li lăsuau fără hrană, și dacă aceștia nenorociți n'au sucombat cu toții foamei, aceasta este grație milei particularilor care le dădeau din timp în timp, tocmai atât cât să nu moară de inanție.

Atunci când acești prizonieri se adresau împinși de foame, ofițerilor bulgari spre a-i ruga să le dea mîncare, erau omorâți îndată cu lovituri de bătă. Bulgarii loveau de preferință pe subofițeri, precum și pe caporali. Au exterminat cea mai mare parte dintre ei. Ofițerii supraviețuitori își rupeau uneori emblemele gradului lor spre a avea mai multe șanse de scăpare.

Bulgarii în afară de aceasta au supus pe prizonierii de război la muncile cele mai grele. Au mers până într'acolo încît i-au silit să scoată petre din munți și a le sparge cu propriile lor mâni fără nici o unealtă.

Generalul Mustățea a adăugat că locuitorii musulmani din localitățile ocupate de trupele române fug în masă spre România, pe măsură ce zisele trupe evacuează aceste regiuni. Exodul maselor musulmane se produce în același fel și cu aceeași intensitate în partea din spre Dobrogea.

Ancheta generalului Mustățea s'a făcut cu privire la Orhan. Declarațiunile sale se referă îndeosebi la prizonierii otomani deținuți în această localitate și în regiunile din apropiere. Ele au pricinuit în Turcia o mare indignare.

x † La teatrul-cinematograf „URANIA” din Arad se va reprezenta Sâmbătă, Duminică și Luni începînd dela 2 ore d. a. grandiosul film: Plecarea în sbor din București, catastrofa și înmormântarea împărătească a renumitului aviator inventator și pilot

† AUREL VLAICU.

la funerariile căruia au luat parte peste 100.000 de oameni.

Vă rugăm P. T. D., ca să răspândiți între cunoștințele d-v. știrea despre acest monumental eveniment și să binevoiți a onora cu prezența P. T. d-v. cinematograful nostru cu ocaziunea acestei pioase aniversare. Cu distincă stimă Teatrul cinematograf URANIA, Arad, strada Simonyi Nr. 1.

x CURSUL DE CROIT pentru albituri pentru femei începe la 10 Octombrie n. Invățacele se primesc permanent, și cu plată regulată.

Boros Béni-tér nr. 11.

A 1423.

Cronica socială.

Convocare. On. membrii ai despăr. V. Săliște al „Asociațiunii”, precum și toți binevoitorii de-o propășire și-o luminare în cele culturale a poporului nostru, sunt rugați a lua parte la „adunarea generală”, ce se va ținea în 12 Octombrie st. n. a. c. la orele 1 și jum. d. a. în comuna Orlat, pe lângă următorul program:

1. Cuvînt de deschidere, subiectul „Insem-

nătatea Asociațiunii și îndrumării igienice, de Dr. Nicolae Calefariu;

2. Raportul-general al comitetului despăr. V. Săliște;

3. Alegerea a 2 comisiumi; Pentru cenzurarea socotelilor și înscrierea de membrii noi și încasarea taxelor;

4. Prelegeri: a) „Din trecutul Orlătenilor”, de Dr. Ioan Lupăș; b) Despre „Afaceri judecătorești”, de Dr. Nicolae Petra; c) Viața lui Iisus (prel. cu Schiopătonul) o va ținea Ioan Popa;

5. Rapoartele comisiumilor alese sub pct. 3;

6. Alegerea comitetului pe un nou period de 3 ani;

7. Eventuale propuneri;

8. Închiderea adunării.

Săliște în 25 Sept. 1913. Dr. N. Calefariu, direct. despăr. Ioan Popa secretar.

Convocare. Comitetul societății pentru fond de teatru român cu hârtie de dto. 16 Septembrie n. a. c. m'a însărcinat pe mine — ca pe un vechiu membru pe viață al societății, — ca să fac pașii necesari pentru constituirea unui nou comitet filial în Vârșet, ca să putem și noi desvolta o activitate mai prosperă în interesul societății noastre teatrale.

Pe baza mandatului primit și în înțelesul §-lui 4 din regulament, prin aceste invit eu toată stima publicul mare român din Vârșet și jur și ve toți cari se interesează de înaintarea noastră culturală, ca să ia parte la ședința de constituire, ce va avea loc Duminică în 28 Septembrie n. la 3 oare după prînz în sala de ședință a institutului de credit „Lucafăru” din Vârșet.

Vârșet, 20 Septembrie n. 1913. Cu deosebită stimă Dr. Iustin Cloșca luga adv. membru pe viață a societății teatru.

ECONOMIA

Bursa de cereale din Budapesta.

— După 50 kgr.

— 29 Sept.

Grâu pe Octombrie	cor. 10.56
Grâu pe Aprilie 1914	11.40
Secară ve Octombrie	8.10
Secară pe Aprilie 1914	8.83
Ovăs pe Octombrie	7.55
Ovăs pe Aprilie 1914	7.90
Porumb pe Mai 1914	6.71

Bibliografie.

A apărut:

„Junimea literară” cu următorul sumar:

Florandrucci: Rumerii din Istria. Teodor G. Ionescu: Ca într'o țară depărtată. A. Procopovici: P. Cerna. Dr. Moldovan: Cred în spiritul sfânt (după P. Rosegger). Vasile Greciuc: St. O. Iosif. D. M.: Peter Rosegger. Ion Al-George: În metru antic. Vm: Cărți și reviste. Redacția și administrația: Cernăuți, Strada Reședinței Nr. 2 a).

POSTA REDACTIEI.

Pentru d. L. Paukerow. D. Victor Antonescu din București Vă avizează pe această cale, că a trimis la administrația „Românului” tipărituri la dispoziția Dv. spre a le trimite în orașele respective. Vi-a adresat și 2 scrisori poste-restante la Blaj, unde Vi-a trimis și parale. Tipăriturile: Vă stau la dispoziție în administrația noastră. Cheltuielile de poștă au fost 14 cor. 65 fil.

Dr. A. Baciu, Oșorhei. Rectificarea va urma mâine, dimpreună cu numele informatorului nostru.

Posta Administrației.

Ioan Vaidean-Romos. Am primit 14 cor. ca abonament până la 30 Septembrie a. c.

George Borzea, Cuișd. Am primit 7 cor. ca abonament pe Quart IV 1913.

Alexi Coste, Tiho. Am primit 7 cor. ca abonament pe Quart. IV 1913.

Dr. Trif, Geoagiu. Până la finea anului curent!

Redactor responsabil: Constantin Savu.

TEATRUL „URANIA”

**Sâmbătă,
Duminică și Luni**

va prezenta

**ultimul sbor,
catastrofala cădere
și înmormântarea
primului mare aviator român**

AUREL VLAICU,

la care au asistat 100.000 oameni.

Reprezentările încep zilnic
la orele 2 după amiazi.

Bilete cu favor nu sunt valabile.

U 1431

Farmacia Silvestru, Bârlad,
România caută

un elev

a se adresa direct. (Si 1432-5)

Restaurantul „Cambrinus”,

este renovat radical și aranjat cu
comfort modern; bucătărie exce-
lentă, vinuri curate excelente, pre-
țuri moderate. — Săli speciale.

Sa 1391

Cu stîmă: **SZALAY IMRE**, ospătar.

Bătăturile,

scortoșenia pielii, ur-
ciorii de pe mâni și din
față încetează în decurs
de 1 zi dacă folosiți

„CANNABIN”
1 sticlă 1 cor., francată
1 coroană 40 fil., 3 sticle
franco 3 cor. De vânzare

la farmacia TÖRÖK, Budapesta, Király-u. 12 și la pregătitor: Dr. E. FLESCH, farmacie la „COROANĂ” în Győr.

Gea mai bună carte bisericească!

CANTORUL BISERICESC

sau cuprinsul vecerniei, utreniei liturgiei pe
8 glasuri, împreună cu rânduiala serviciului
tuturor sărbătorilor de pe întreg anul și a
tipicului bisericesc. Aranjat de învățătorul
George Bujigan. Această carte
nu trebuie să lipsească din nici o biserică,
precum din nici o casă creștină. Cu peste
450 pagini. Prețul unui exemplar broșat e
10 cor., legat în pânză 12 cor., în pele 14 cor.

De vânzare la:

Librăria „CONCORDIA” (Tribuna),
ARAD, strada Deák-Ferenc nrul 20.

Telefon: 33,

Fond. în anul 1899.

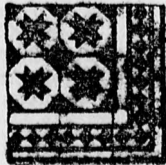
Barabás Gergely

sculptor

și întreprinzător de lucrări de beton.
MURĂȘ-OȘORHEIU (MAROS-VÁSÁRHELY)
Strada Régibarem numărul 34.

Execută: ornamente de ghips, de ciment
de teracotă în culori, de metalică și
peatră artificială, pentru clădiri; pereți,
despărțitori, și tavane de table de
ghips și după sistemul rabbit; învăltoare
moderne de ciment-beton, tablete
de granit și mozaic pentru terase.

Padimente excelente
artistice colorate.
Dolomito învăltoare
admirabile de fayence
Trepte, aietri mormântale,
garduri și
alte lucrări de beton
și pietri artificiale. —

Magazin permanent de tablete Rabbit
de ghips pentru pereți, și tablete de
ciment și mozaic. (Ba 826-20)

La Librăria „CONCORDIA” ARAD, str. Deák Ferenc nr. 20.

Se află de vânzare următoarele noutăți literare:

Stelian I. Constantinescu, profesor. *Din problemele educației. Studii din psihologie și pedagogie.* Prețul 3 cor. plus 20 fil. porto.

Eugen Todte. *Robii pământului.* Cor. 1-50, plus 20 fil. porto.

Bibl. teatrală nr. 31. *Farmacistul*, comedie într'un act de Max Maurey, 32 fil. plus 5 fileri porto.

Bibl. teatrală nr. 35 *O repetiție*, dialog Localizată de Marilina Bocu, 20 fil.

Onoto Watana. *Priveghitoarea japoneză.* Roman din viața japoneză. Trad. de I. Constantinescu-Delabala. (Bibl. Flacăra). Prețul 60 fil., plus 5 fil. porto.

Bibl. Steaua. *Boalele ochilor și îngrijirea lor* de Dr. G. Stănculeanu, 20 fil. plus 5 fil. porto.

Bibl. Steaua nr. 36. *Snoave*, 20 fil. plus 5 fil. porto.

L. Tolstoi. *Pamfil și Iuliu.* Povestire din timpurile întâilor creștini. Bibl. pentru toți nri 802 30 fil.

Victor Hugo. *Legenda frumosului Pecopin și a frumoasei Baldui* 30 fil.

Ion Gorun. *Știi românește?* 30 fil.

Em. Grigorevitz și W. Ghül. *Dicționar germân-român.* Ediția II. Cor. 360.

Alphonse Daudet. Fromont și Risler. *Moravuri pariziene.* Roman premiat de Academia Franceză. Cor. 1-20, plus 20 fil. porto.

H. de Balzac. *Moș Gorlot*, 90 fil plus 10 fil. porto.

Cea mai potrivită carte pentru copii:

Contesa de Segur. *Povestiri cu zâne.* (Cu multe ilustrații) trad. de Ludovic Daus 90 fil. plus 10 fil. porto.

Pentru copii. Edmondo de Amicis. *Cuore.* (Înmă de copil.) Ediție nouă și complet ilustrată. Bibl. pentru toți nri 426 - 429, Cor. 1-20, plus 10 fil. porto.

Vasile Conta. *Încercări de metafizică materialistă.* Bibl. pentru toți nri 863-864, 60 fil. plus 10 fil. porto.

Wilhelm Hauff, *Cerșetoarea dela podul Artelor.* Bibl. pentru toți nri 806-807, 60 fil. plus 10 fil. porto.

Dr. Gustave Le Bon. *Nașterea și moartea Materiei*, 30 fil. plus 5 fil. porto.

La Arme. Cor-Mars. *Versuri de St. O. Iosif.* Muzica de baritonul C. E. Petrescu. Prețul 1 cor. plus 10 fil. porto.

Ediția III. a harta teritoriului de reîntregirea Dobrogei românești, cu noua graniță fixată definitiv și exact conform protocolului din tratatul de pace încheiat la 28 Iulie 1913 Prețul franco 50 fil.

Prima fabrică de trăsuri, cu instalațiuni de mașini este a lui

Kovács István

TEMESVAR-JÓZSEFVAROS
str. Fröbel nr. 58 (casa proprie),

fabricant de trăsuri și autocaroserie

furnisorul postelor reg. ung. și mehaniz-
melor militare.

Mare deposit permanent de tofelul de trăsuri și calese noi și folosite.

Atelier de reparatură. Ateliere de făurire, rotarie și de lustruit.

(Ko 536-30)

Ve 885—60

VERES FERENCZ

atelier de măsurit cu putere motorică pentru zidiri și mobile
DEJ — (DEES) str. Ludovic Kossuth, nr. 63.

Magazin de mobile pentru prânzitoare, dormitoare și saloane.
Icoane oglinzi, covoare și . . .

Execută totfelul de lucrări pentru zidiri, mobile și orice lucrări în această branșă, cu prețurile cele mai moderate, din material excelent și uscat.

Dacă suferi în dureri de stomac!

Fără durere în timpul cel mai scurt și cu siguranță, chiar și în cele mai neglijate cazuri, folosește

„LAXA” (purgativul de fier) SÁNDOR,

care curățește stomacul și intestinele de toate materiile nefolositoare care sunt lipite de ele și prin aceasta împiedică înecurile și toate morburile ce ar proveni din aceste, s. a.: durere de cap, sgârșiri, arsuri, apăsare de stomac, iritare de vomare, greață, răgâieli etc.

O sticlă costă 50 fl., 6 sticle deodată 250 fl., 12 sticle 5 coroane. Efectul purgativei de fier „LAXA” va fi permanentă dacă deodată cu ea folosiți

„Regenolul” balsam de stomac SÁNDOR

„REGENOLUL”, această esență de stomac vindecă orice soi de morburii de stomac și intestine precum și durerea de cap, curgerea (năpădirea) de sânge, curăță sângele și face apetit în gradul superlativ. În cazuri de colică și iritație de vomare în timpul cel mai scurt are efect.

O sticlă cu îndrumările de lipsă costă 120 fl. Originalul „LAXA” și „REGENOLUL” se poate afla la preparatorul original:

SÁNDOR ZOLTÁN

farmacist în Erdőszentgyörgy (Ardeal).

Fiecare sticlă e provăzută cu vigneta „INGERUL” la ce e de recomandat să fie cu atențiune!

(Sa 572—)

E rușinos și scandalos

să umbli cu ghetele murdare când ghetele curățite cu nou inventata cremă Ferbol în decurs de 5 minute devin ca și noi. De vânzare în orice culoare. Prețul unui tub 60 fl. Primim ghetes spre vopsire, 1 pereche 60 fl. În decurs de 3 ore sunt gata. Sa 921

Tocuri de gumă: „Palma”, „Para”, „The Star”, precum și șireturi pentru ghetes și creme cu prețuri foarte ieftine. Prețuri fixe.

Fiți atenți la firmă

Sándor Dezső magazin de ghetes

ARAD, strada Deák Ferencz numărul 8.

Cine voește să cumpere INCĂLTĂMINTE

fabricate în țară într'adevăr fine, comode, elegante și durabile acela să cumpere cu încredere dela

IOAN VUIA, Sătmar

(SZATMAR) Deák-tér.

— (În casa lui Keresztes András). —

Ține în magazinul său de ghetes bogat asortat numai ghetes și cioboate pregătite în țară din piele fină veritabilă cu prețuri foarte moderate, fabricate imitate nu are și marfele sale în privința execuțiunii drăgălașe sunt neîntrecute. — La dorință se pregătesc totfelul de ghetes și cioboate după măsură.

Atențiune!

JOHANN KLEIN,

mașinist diplomat.

Atelier de lăcătușerie pentru edificii, mașini și lucrări artistice, atelier pentru reparaturi de mașini, Căpire mantogen și strugărie de metale cu putere motorică proprie în

Biserica-Albă, (Fehértemplom) str. Capelei, casa proprie.

Aduc la cunoștința on. public, că restaurarea atelierelor mele instalând

un motor 14 PH. cu olei brut și 3 nouve mașini ajutătoare e terminată.

Renovarea aceasta a atelierelor mele și mașinile ajutătoare cari le-am avut și mai înainte, îmi dau posibilitatea de a lifestra stimaților mei mușterii lucrări și mai ieftine și mai exacte.

Lucrările urgente se iau imediat în lucrare.

Totodată aduc la cunoștința celor interesați că mi-a sosit
Legătoarele Original Standart (Manilla)
și le vând cu cele mai ieftine prețuri.

Pentru binevoitoare număroase comande rog cu stimă

Ke 1095

JOHANN KLEIN,

Rog!

Atențiune!

Rog!

Pentru evitarea neînțelegerilor, rog a nu confunda
:: firma mea cu alte firme asemănătoare. ::

Cărămidă și olane

în cantități mai mari și la cumpărare după voință pe lângă bani gata

se vinde ieftin

la stabilimentul fabricii: Aradi Első Gőztégla- és cseréparugyár (la sfârșitul străzii Radnai, dincoaci de vamă). — Informații dă biroul fabricii. — Telefon: 606.

(A 1422—2)

CEL MAI MODERN INSTITUT
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN
UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

”CONCORDIA”

TELEFON
NR. 750.

SOCIETATE PE ACȚIUNI.

ARAD

STRADA ZRINYI, NUMĂRUL 1/a.

TELEFON
NR. 750.

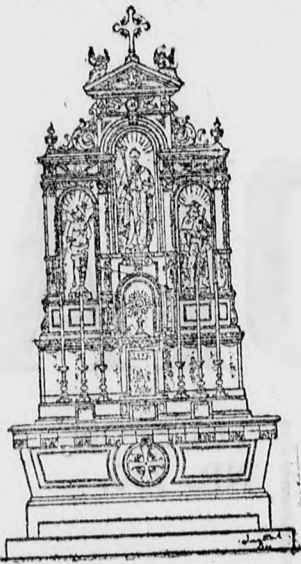
Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișee, precum și cu cele mai moderne litere, primește spre executare tot felul de opuri, reviste, foi, placate, registre, tipăriți pentru bănci și societăți, precum și tipăriți advocaționale, invitații de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebre se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări de aceasta branșă dela cele mai simple până la cele mai fine.

Executare
promptă.

Prețuri
moderate.

SCHMIDT JÁNOS

instituit pentru ridicarea altarelor în
BUDAPESTA, Kőbányai-ut nrul 53.

Pregătește: altare, amvoane, cripte, statui sfinte și întregul aranjament bisericesc, în orice stil, conform pretenziunilor artistice și pe lângă prețuri convenabile. Se recomandă specialist de München la renovarea altarelor vechi. Planuri și cataloage trimit gratuit precum și primirea muncii o face pe spe-sele sale proprii. Si 1163

Prețuri moderate. Condițiuni favorabile de plată.
A apărut catalogul cel mai nou.

In atențiunea publicului din localitate și din provincie.

VARGA GYÖRGY

maestru de cuptoare

Oradea-mare (Nagyvárad), str. Hid nrul 19

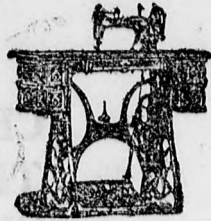

In marele său magazin se pregătește cele mai frumoase

cuptoare de olane samotte

cu prețuri moderate, atât pentru localitate cât și pentru provincie.

Reparările se execută cu prețuri moderate. (Va 829)

Mașini de cusut SINGER

biciclete
gramofoane
plăci

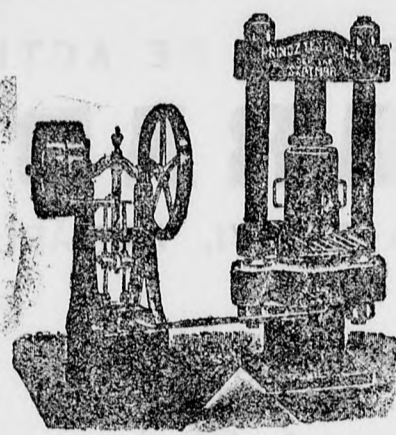
mai ieftine se pot că-păta la

Habán József

műszerész (mechanic) (Ha 200—60)

Budapesta, VII. Almásy-tér 14.

Catalog de prețuri ilustrat se trimite gratis.
Correspondență în limba germană și maghiară.
Reparări execută ieftin.

PRINCZ TESTVÉREK

Atelier de mașini și pentru clădit mori în

Szatmár.

Pregătește petrine și orice mașini pentru stors olei, mănate cu apă, mașini de desghio-cat, sfărmat și prese, pe lângă asta cele mai exacte transmisii cu tracțiune circumpețială. Instaltăm mori pe tain, ori cu cilindre.

„Vulkán” fântâni cu lanț

recunoscute ca cele mai ex-celente dintre toate fabricațiile de acest fel de până acum.

De vânzare exclusiv la fabricantul

IOSIF MARKUCZ

atelier industrial de lăcătușerie

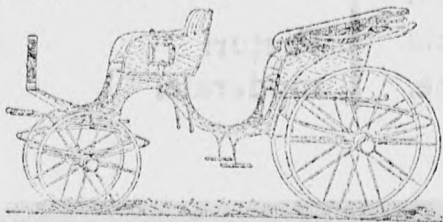
Oradea-mare (Nagyvárad), strada Academiei n-rul 1.

:: Catalog de prețuri franco. ::

STEFAN REGEL, măestru de trăsuri

LUGOJ, str. Buziașului nr. 30. (Casa proprie).

Ofer onoratului public bogatul meu magazin de toffelul de birje, drocare și toffelul de trăsuri țărănești.

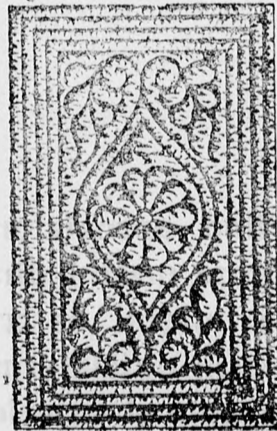

Lucrările de faur, reparările trásurilor și alte lucrări în această branșă se execută în mod artistic. Re 1254

Prețuri ieftine.

STERN S. FABRICĂ DE PLAPOME ȘI ALBITURI PENTRU PATURI

CLUJ (KOLOZSVÁR), strada Szentegyház-u. nrul 7.

Atrage atențiunea on. public din loc și din provinciă asupra

fabricei de plapome și albituri p. paturi aranjată cu excelente puteri de muncă.

Execută plapome, matrațe, toffelul de albituri pentru paturi, din ma-terial excelent, în mod prompt și cu prețuri convenabile.

Primește spre transformare pla-pome și albituri vechi p. paturi.

Se 1219

ZADARNIC CAUȚI D-TA

(A 1367)

ghete frumoase, bune și elegante, căci nu vei găsi câtă vreme nu vei merge să-ți cumperi ghetе dela „Ciobota roșie” (Piros cizma) a „Asociațiunii călțunarilor din Arad” («Aradi czipészek termelő szövetkezete») piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 14. —

Asortiment foarte bogat de toffelul de ghetе pentru bărbați, femei și copii, ghetе pentru picioare bolnave, etc., executate elegant, din material durabil. :: Prețuri moderate.

O SINGURĂ INCERCARE VĂ VA CONVINDE.

Asociațiunea călțunarilor din Arad, piața Li- bertății 14.

